

2024

ARCHEOLOGIENOTA
Tertzweildreef te Merelbeke (Oost-Vlaanderen)

ADEDE Archeologisch Rapport 1233

Stijn Van Lancker



ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 1233

Archeologienota Tertzweildreef te Merelbeke (Oost-Vlaanderen).

STIJN VAN LANCKER



Colofon

Uitgever	ADEDE bv
Jaar van uitgave	2024
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	David Janssens
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba. ADEDE bvba is niet aansprakelijk voor eventuele schade voortvloeiend uit diens adviezen.

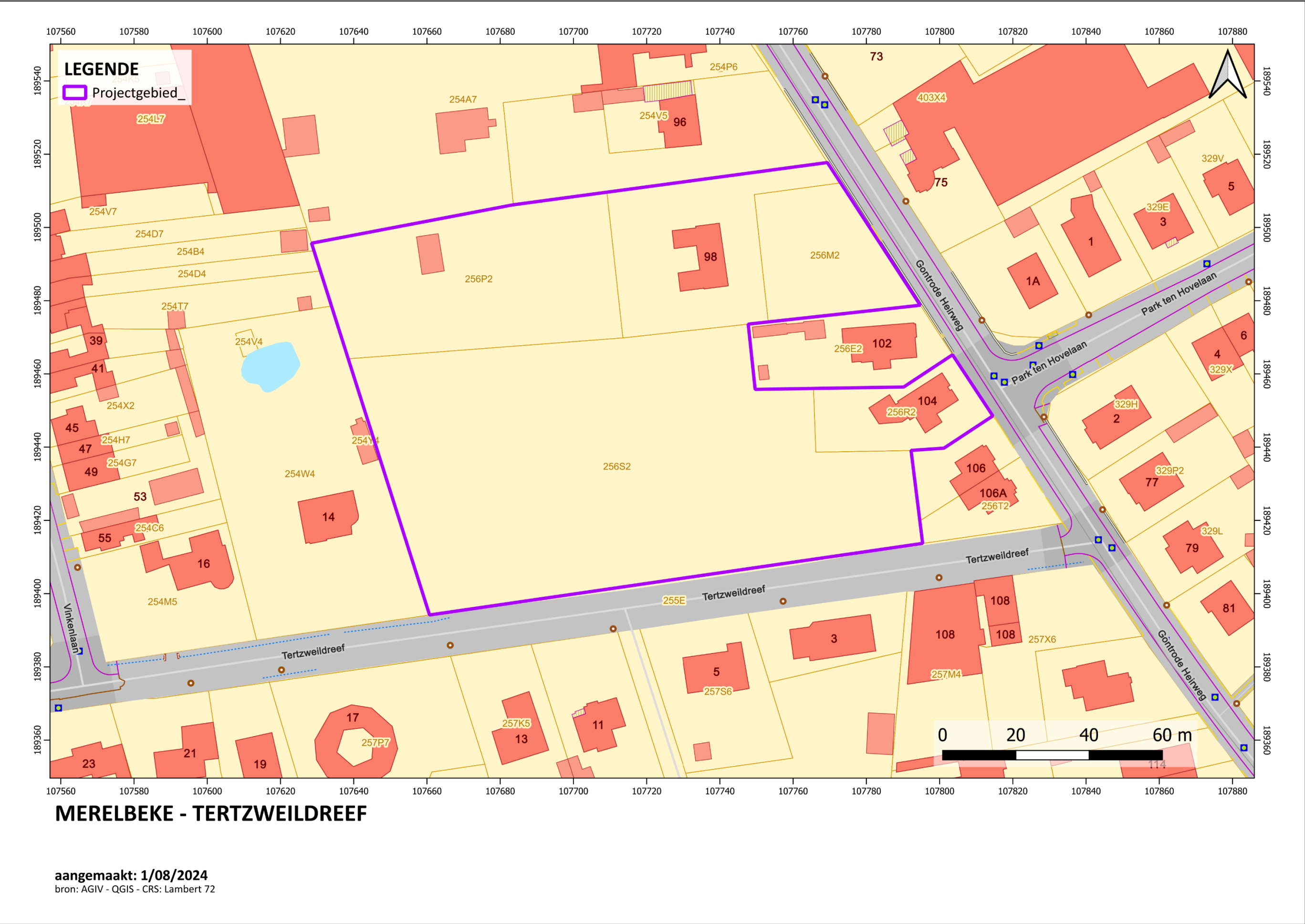
Inhoudsopgave

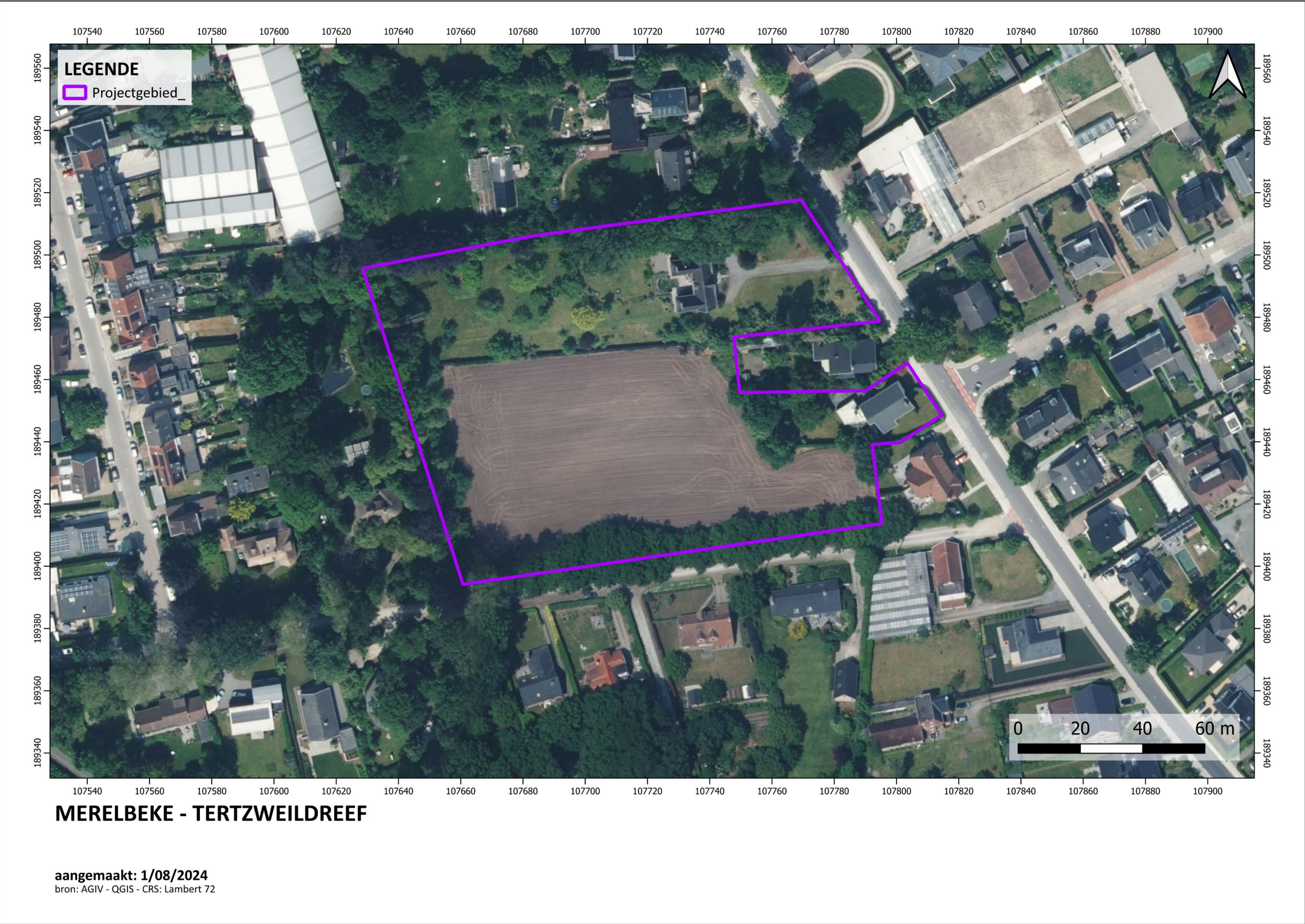
1	Administratieve fiche	- 5 -
2	Bureauonderzoek	- 9 -
2.1	Archeologische voorkennis	- 9 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek	- 9 -
2.3	Doel van het onderzoek	- 9 -
2.4	Huidige situatie projectgebied	- 10 -
2.5	Beschrijving geplande werken	- 11 -
2.6	Randvoorwaarden	- 11 -
2.7	Werkwijze	- 11 -
3	Assessmentrapport	- 17 -
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied	- 17 -
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	- 20 -
3.2.1	Tertiair geologisch	- 20 -
3.2.2	Quartaire geologisch	- 21 -
3.2.3	Bodem	- 22 -
3.2.3.1	Bodemtypekaart	- 22 -
3.2.3.2	Potentiële bodemerosie	- 23 -
3.2.3.3	Erosiegevoeligheid	- 24 -
3.2.3.4	Landgebruik	- 25 -
3.2.3.5	Gewestplan	- 26 -
3.3	Historische situering van het onderzoeksgebied	- 28 -
3.3.1	Algemene historische situering	- 28 -
3.3.2	Historisch kaartmateriaal	- 30 -
3.3.2.1	Kaart van Fricx (1704-1712/1727)	- 30 -
3.3.2.2	Kaart van Villaret (1745 – 1748)	- 32 -
3.3.2.3	Kaart van Ferraris (1770-1778)	- 33 -
3.3.2.4	Atlas der Buurtwegen (1840)	- 35 -
3.3.2.5	Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)	- 36 -
3.3.2.6	Kaart van Popp (1842 – 1879)	- 37 -
3.3.3	Luchtfoto 1971	- 39 -
3.3.4	Luchtfoto 1979-1990	- 39 -

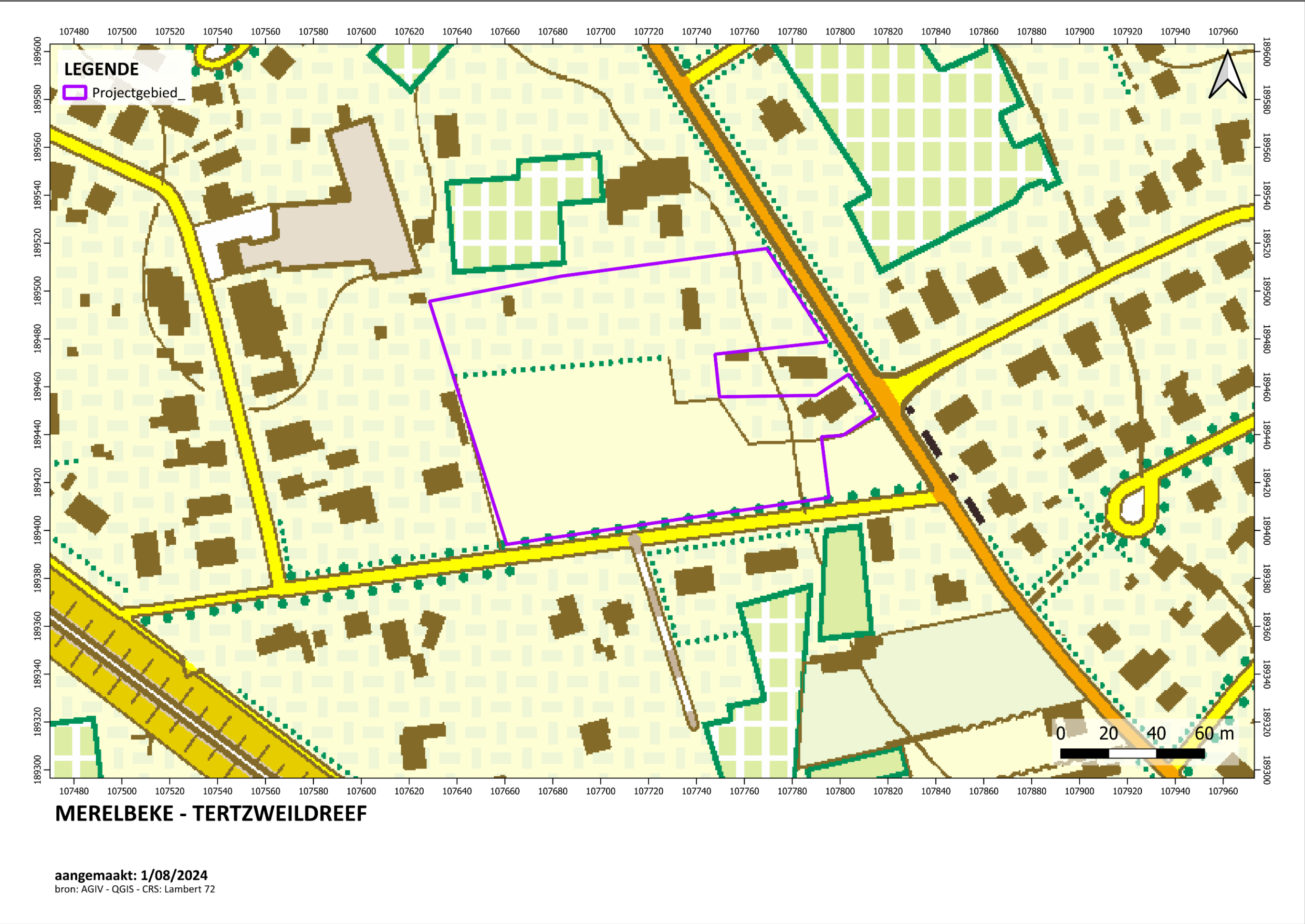
3.3.5	Luchtfoto 2012.....	- 40 -
3.3.6	Luchtfoto 2018.....	- 41 -
3.3.7	Luchtfoto 2023.....	- 43 -
3.4	Archeologische situering van het projectgebied	- 44 -
3.4.1	Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving	- 44 -
3.4.2	CAI Indicatoren	- 47 -
4	Landschappelijk Bodemonderzoek (2020I153)	- 52 -
4.1	Werkwijze en strategie	- 52 -
4.2	Situatie Terrein.....	- 52 -
4.3	Assessment	- 54 -
4.3.1	Bodem.....	- 54 -
4.3.2	Boordigrammen.....	- 55 -
4.3.3	Boorbeschrijvingen.....	- 66 -
4.3.4	Boortransecten.....	- 69 -
4.3.5	Interpretatie Booronderzoek.....	- 71 -
5	Besluit.....	- 72 -
6	Bibliografie.....	- 75 -
6.1	Websites.....	- 75 -
6.2	Literatuur	- 75 -
7	Lijst van figuren	- 76 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	2020I157 – 2020I153
Site	Merelbeke Tertzweildreef
Projectsigle ADEDE	MER-TER
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Aard van de vervolgwerken	Verkaveling
Uitvoerder	ADEDE bv
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Janssens David OE/ERK/Archeoloog/2018/00215
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bv
Bibliografische referentie	Van Lancker, S., 2024, Archeologienota Tertzweildreef te Merelbeke (Oost-Vlaandere), ADEDE Archeologisch Rapport 1233, Gent.
Grootte projectgebied	Ca. 15.080 m ²
Periode uitvoering	Juli 2024
Thermen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, Bureauonderzoek







2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Binnen de contouren van het projectgebied werd nog geen archeologisch onderzoek verricht. Wel werden in de omgeving reeds verschillende archeologische (voor)onderzoeken uitgevoerd. Deze worden besproken in het assessment.

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningsaanvraag voor een verkaveling waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

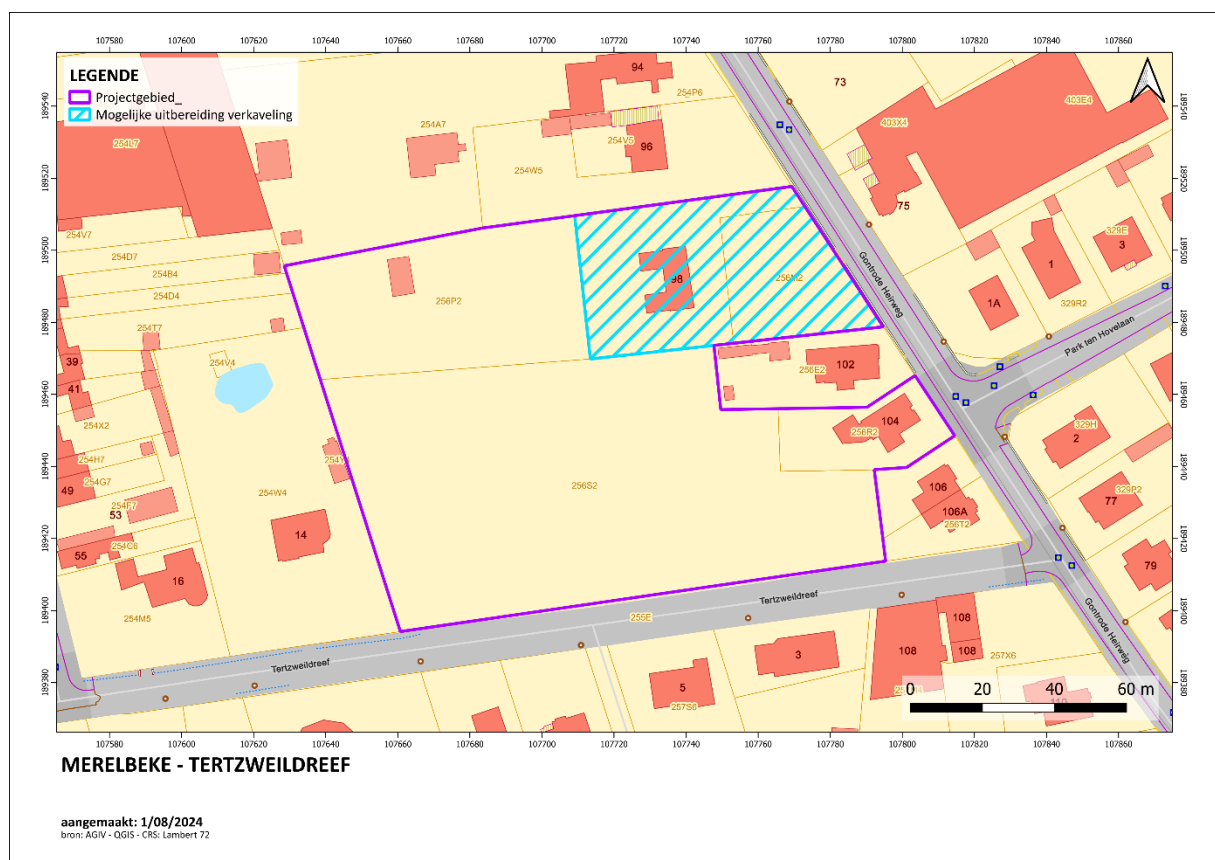
Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?
- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

2.4 Huidige situatie projectgebied

Het overgrote deel van het projectgebied is onbebouwd. Het zuidelijke gedeelte van het projectgebied is in gebruik als akkerland. In de oostelijke uitloper en in het noordoosten van het projectgebied vinden we bebouwing terug in de vorm van een woonhuis. Het noordwestelijke gedeelte van het projectgebied betreft een grasland met enkele hoogstambomen. Hier vinden we ook nog bebouwing terug in de vorm van een schuurtje.

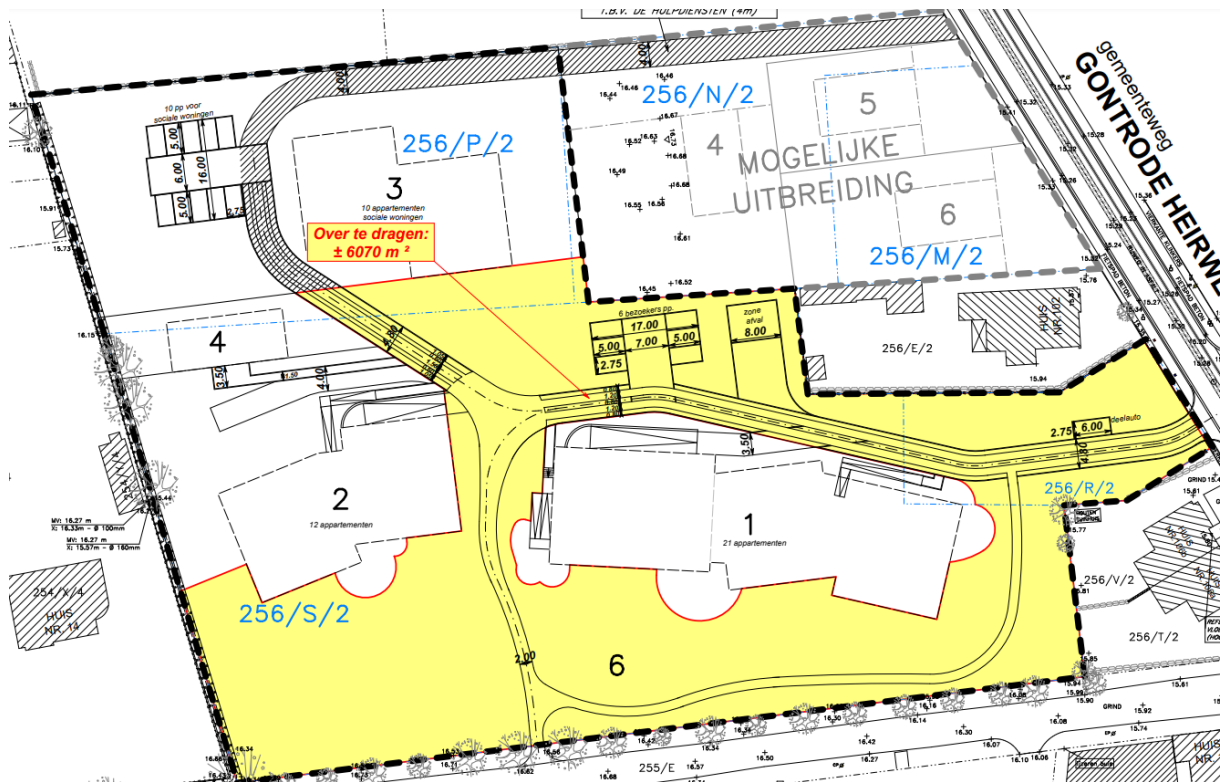
Over het noordwestelijke stuk van het projectgebied is echter nog geen uitsluitsel of dit al dan niet wordt opgenomen in de geplande verkaveling. Indien dit toch niet het geval zou zijn, vervalt het eventueel aanbevolen vervolgonderzoek op dit stuk:



2.5 Beschrijving geplande werken

De opdrachtgever plant de verkaveling van het projectgebied. Hierna plant men de bouw van drie appartementsblokken, eventueel uitgebreid met drie bijkomende loten op de noordoostelijke percelen. De gebouwen worden ook onderkelderd.

Binnen het gebied plant men bijkomend nog verschillende parkeerplaatsen, wegverharding, afvalberging, etc.



Al deze ingrepen vormen een bedreiging voor het eventueel aanwezige bodemarchief binnen het gehele projectgebied.

2.6 Randvoorwaarden

Het projectgebied is momenteel deels in gebruik als landbouwgrond. Deze archeologienota wordt daarom opgesteld via uitgesteld traject wegens economische onmogelijkheid.

2.7 Werkwijze

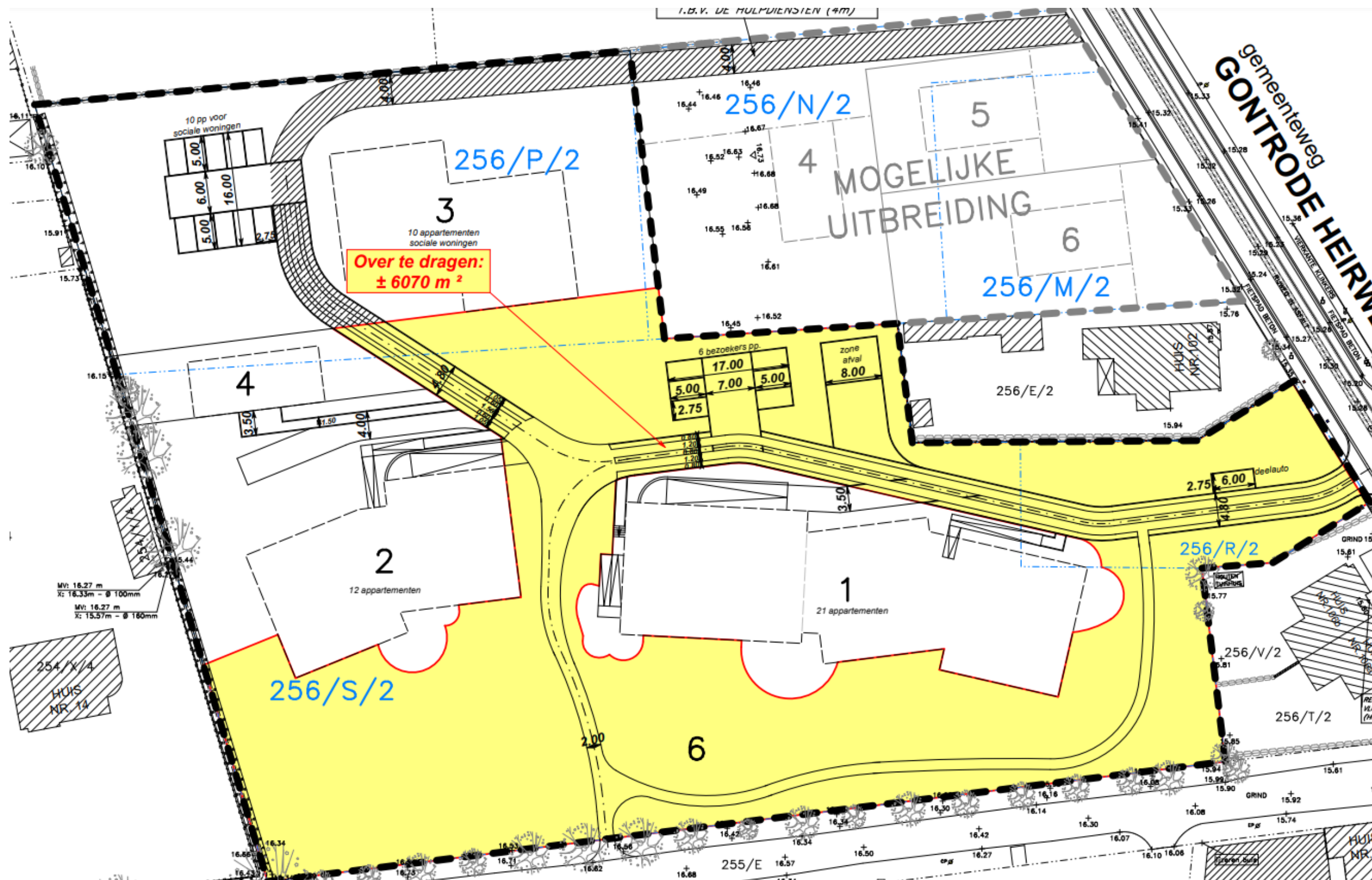
Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande

werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

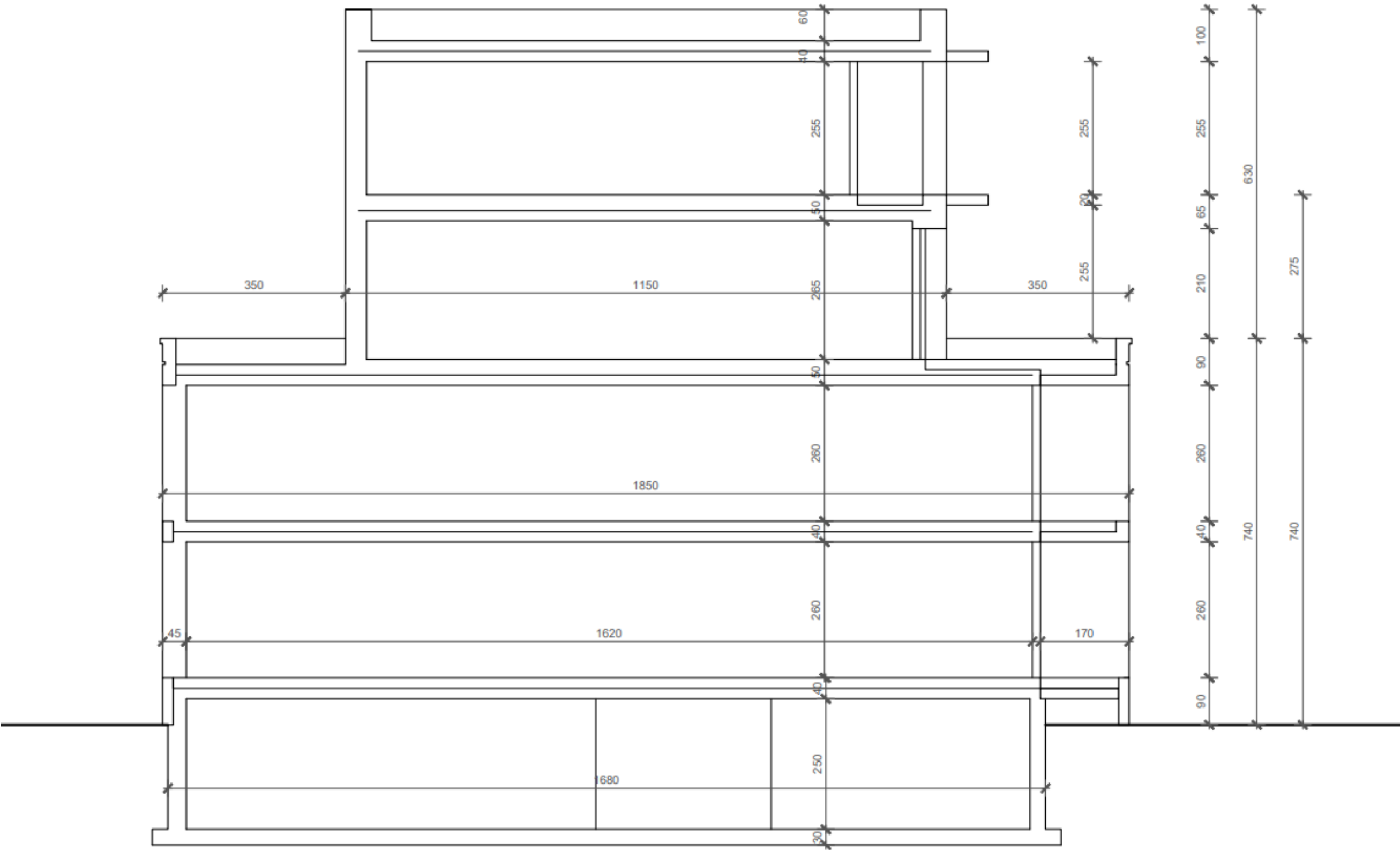
Overzicht geconsulteerde kaarten:

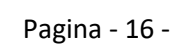
- Onderzoeksgebied:
 - Inplantingsplan huidige toestand
 - Inplantingsplan geplande toestand
 - Doorsnede bestaande toestand
 - Doorsnede nieuwe toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
 - Topografische kaart
 - Orthofoto
 - Kadasterkaart
 - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
 - Tertiair geologische kaart
 - Quartair geologische kaart
 - Bodemtypekaart
 - Potentiële bodemerosiekaart
 - Erosiegevoeligheidskaart
 - Bodemgebruiksbestand
 - Gewestplan
- Historische situering:
 - Kaart van Fricx, 1704-1712/1727
 - Kaart van Villaret, 1745-1748
 - Kaart van Ferraris, 1777
 - Atlas der Buurtwegen, 1840
 - Kaart van Vandermaelen, 1846-1854
 - Kaart van Popp, 1842-1879
 - Luchtfoto's

- Archeologische situering:
 - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
 - Inventaris Onroerend Erfgoed



Typesnede:





3 Assessmentrapport

3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

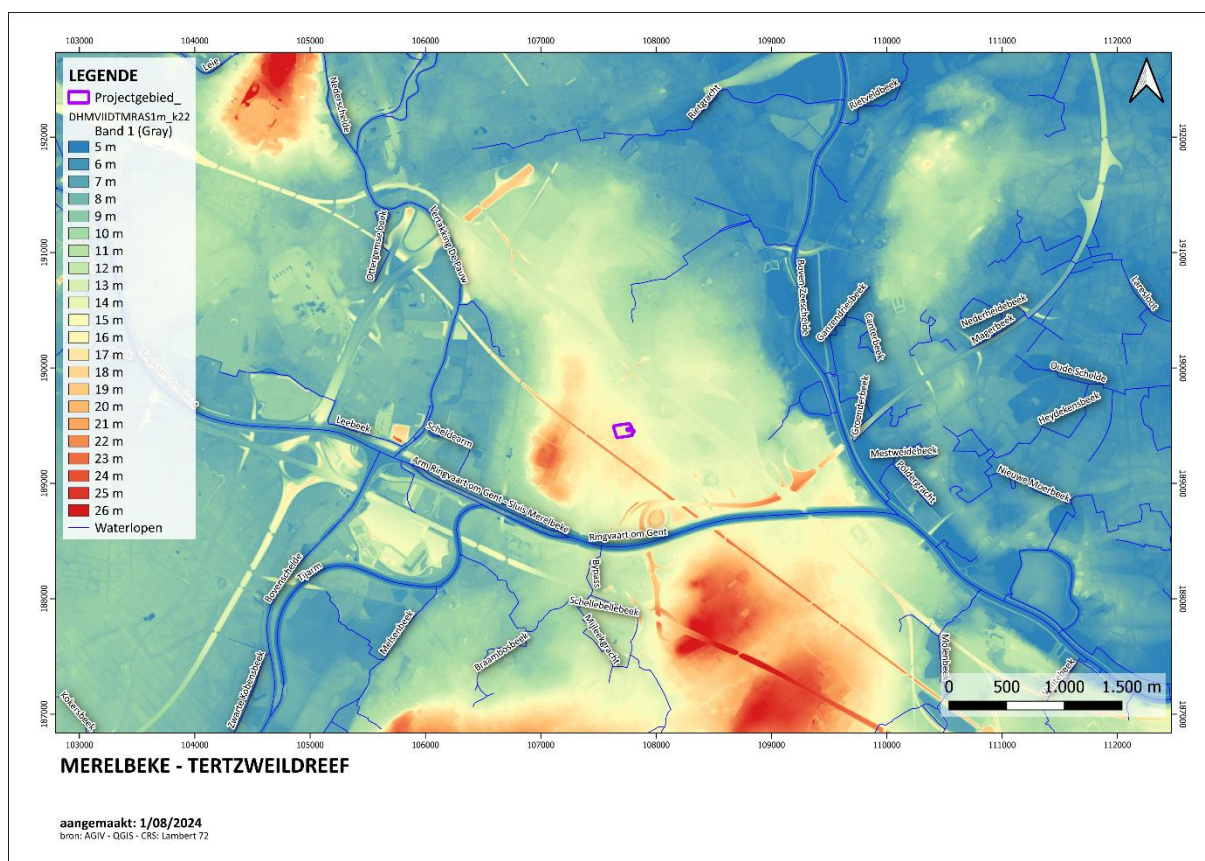
Merelbeke is een zuidelijke randgemeente van Gent, gelegen aan de Boven-Schelde, waarbij de rechteroever de westelijke gemeentegrens vormt. Kenmerkend voor het landschap is het nogal bruuske hoogteverschil (circa 15-20 m) tussen de vlakke alluviale Scheldevallei en het variërend golvend reliëf, schommelend tussen de 8 en 30 m.

De niet-alluviale gronden vertonen een grote bodemverscheidenheid variërend van zand tot zandleem; De vallei van de Schellebellebeek doorsnijdt het grondgebied van de gemeente middendoor van oost naar west. Ten noorden ervan is het reliëf licht golvend met de Keiberg als opvallendste heuvel (21 m). Ten zuiden van de Schellebellebeek valt vooral de Resselaarberg (30 m) sterk op, waarvan de oude akkergronden oostwaarts aansluiten bij de Molenkouter en Oude Kouter (naar Lemberge toe). Ten zuiden van Resselaarberg tekent zich een uitgesproken depressie af gevormd door de Hollebeek die uitmondt in de Melsenbeek, een Scheldedoorsteek voor de ontwatering van het Schelde-alluvium. Tussen Schelde en Melsenbeek, ten westen van Resselaarberg, ligt de langgerekte zandige donk van Montoie die ten noorden uitloopt op de oude wijk “Kerkhoek”.

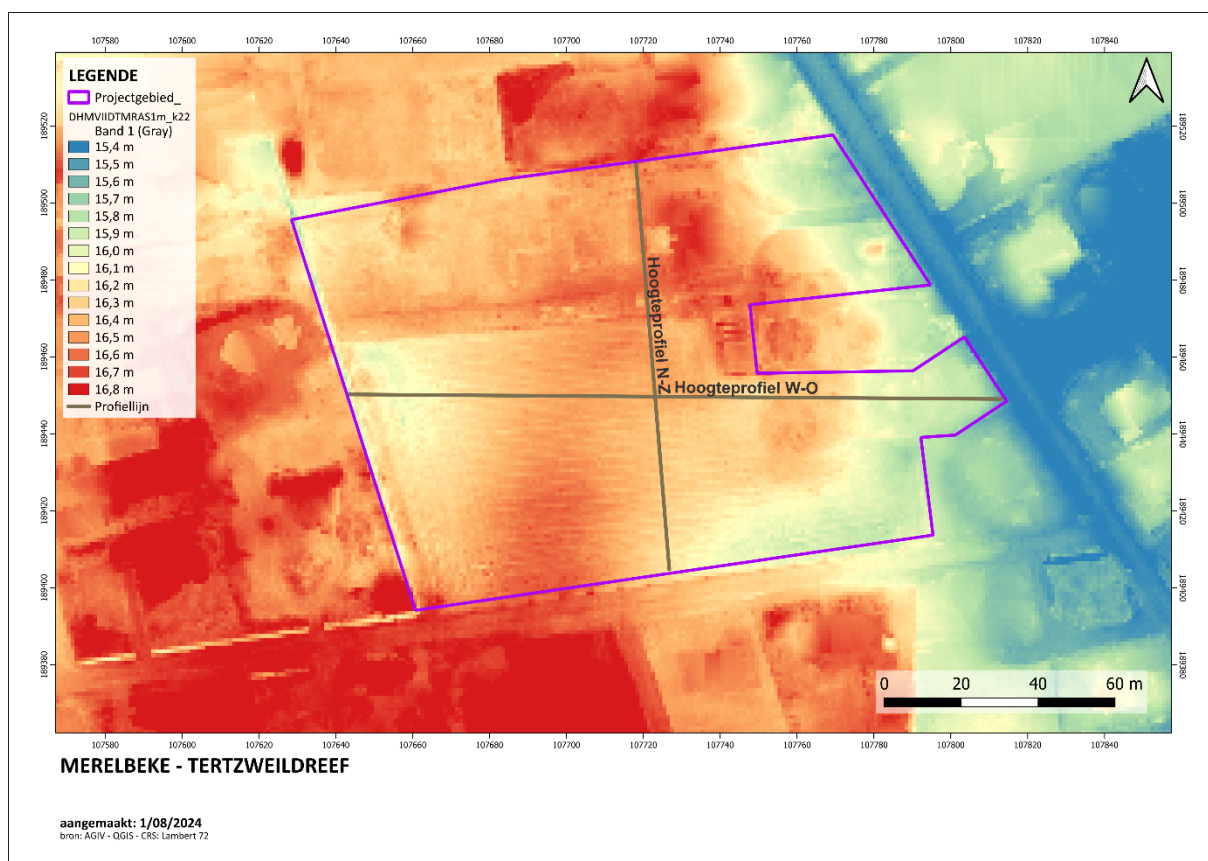
Merelbeke wordt van noord naar zuid doorsneden door de oude heirweg van Gent naar Geraardsbergen en Oudenaarde, de huidige Hundelgemsesteenweg die in 1839 werd rechtgetrokken. Op de steile heuvelrug parallel aan de Scheldevallei loopt de Gaversesteenweg. Na de bouw van de brug over de Schelde circa 1890 en de aanleg van de Zwijnaardsesteenweg ontstond een verkeersverbinding naar de andere Schelde-oever.¹

Het projectgebied is gelegen op een hoogte van zo’n 16,25m TAW en kent een relatief vlakke ligging met minieme hoogteverschillen op een iets hoger gelegen gebied. Het projectgebied loopt af naar het oosten. Zo’n 220 meter naar het zuidwesten loopt de spoorlijn Brussel-Gent. Ongeveer een kilometer ten zuiden van het projectgebied loopt de Schelde.

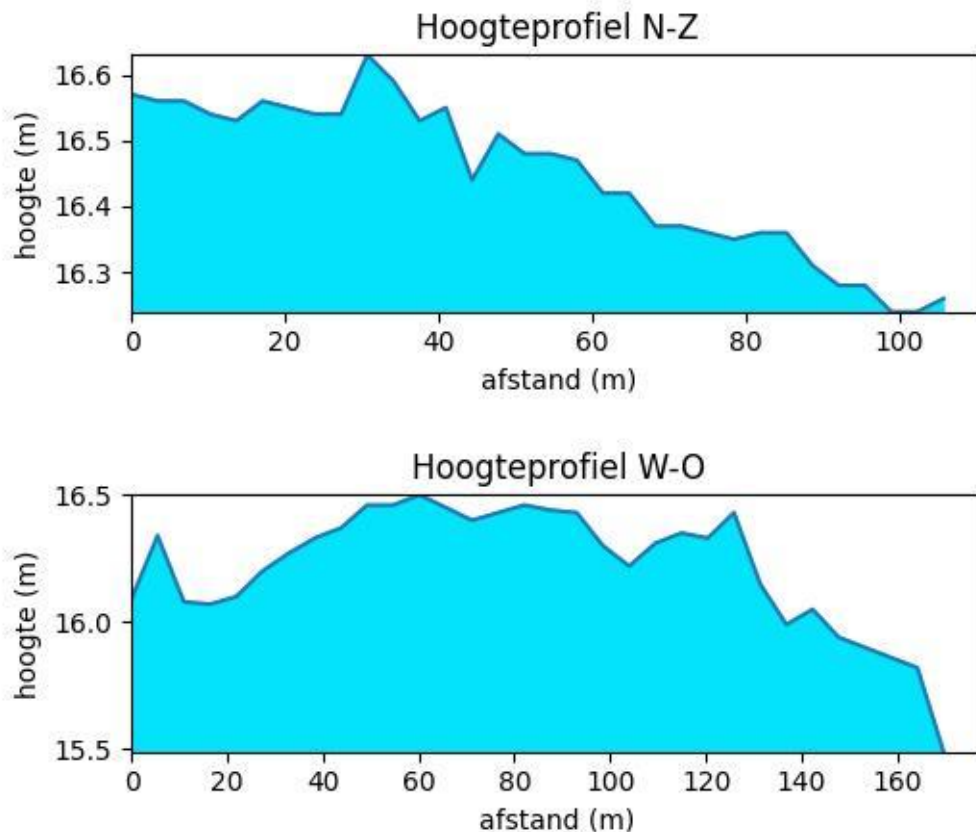
¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Merelbeke [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14211> (Geraadpleegd op 21-09-2020).



Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.



Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).



Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.

3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

3.2.1 Tertiair geologisch

De Tertiair geologische kaart (1:50.000) geeft de lithologie van de afzettingen onder de Quartaire afzettingen weer. Het projectgebied valt tertiair-geologisch onder de **formatie van Gentbrugge**. Daarbij valt het project-gebied grotendeels tot het **lid van Vlierzele**. Het betreft een groen tot grijsgroen fijn zand, soms kleihoudend, plaatselijk dunne zandsteenbankjes, glauconiethoudend, en glimmerhoudend.

Helemaal in het zuiden van het projectgebied vinden we het **lid van Pittem** terug. Het betreft hier een grijsgroene klei, sterk zandhoudend, plaatselijk zandsteenbanken (veldsteen), weinig glauconiethoudend en glimmerhoudend.

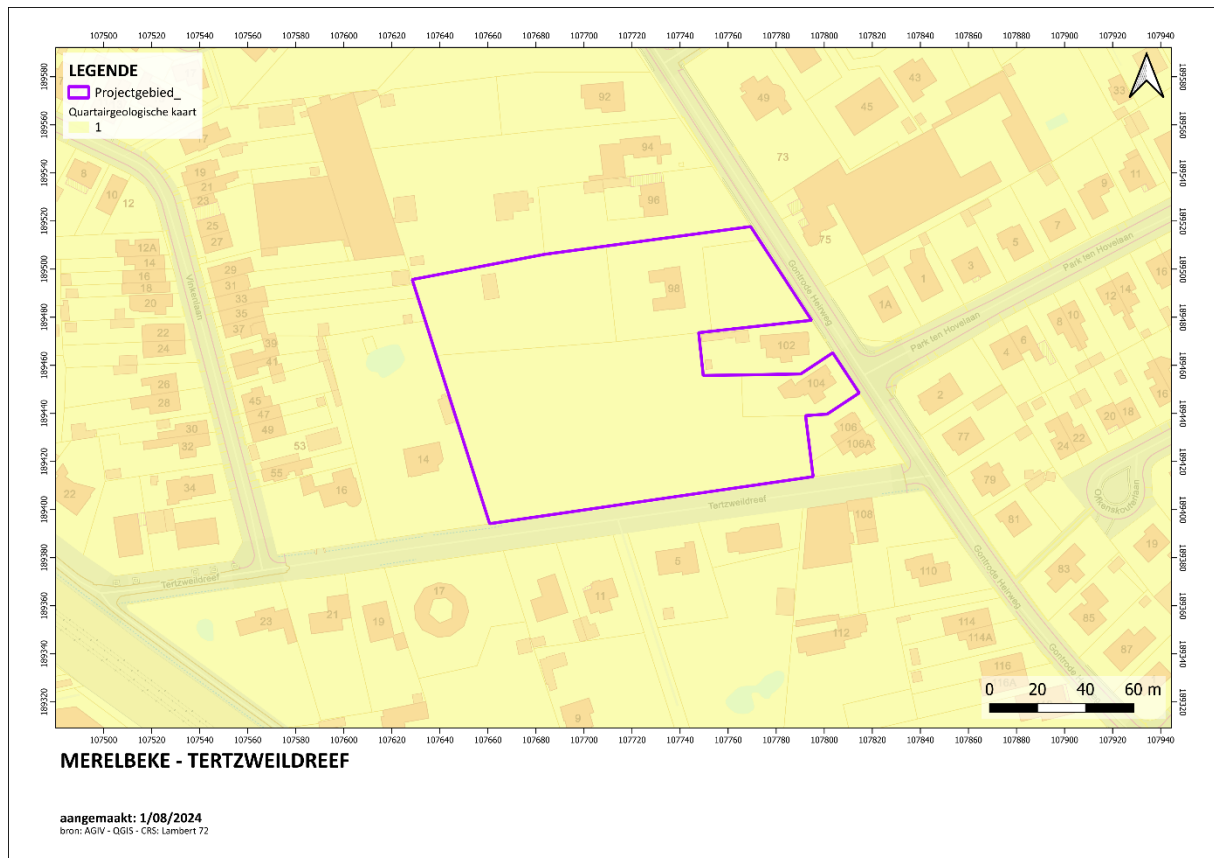


Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

3.2.2 Quartair geologisch

Het quartair in het projectgebied wordt beschreven als **type 1**. Dit houdt in dat er geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie. De opbouw van dit profieltype is als volgt:

- **ELPw**: dit zijn eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen. Het betreft zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.
- **HQ**: Dit zijn hellingsafzettingen van het Quartair.



Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

3.2.3 Bodem

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, potentiële bodemerosiekaart, erosiegevoeligheidskaart en het bodemgebruiksbestand besproken.

3.2.3.1 Bodemtypekaart

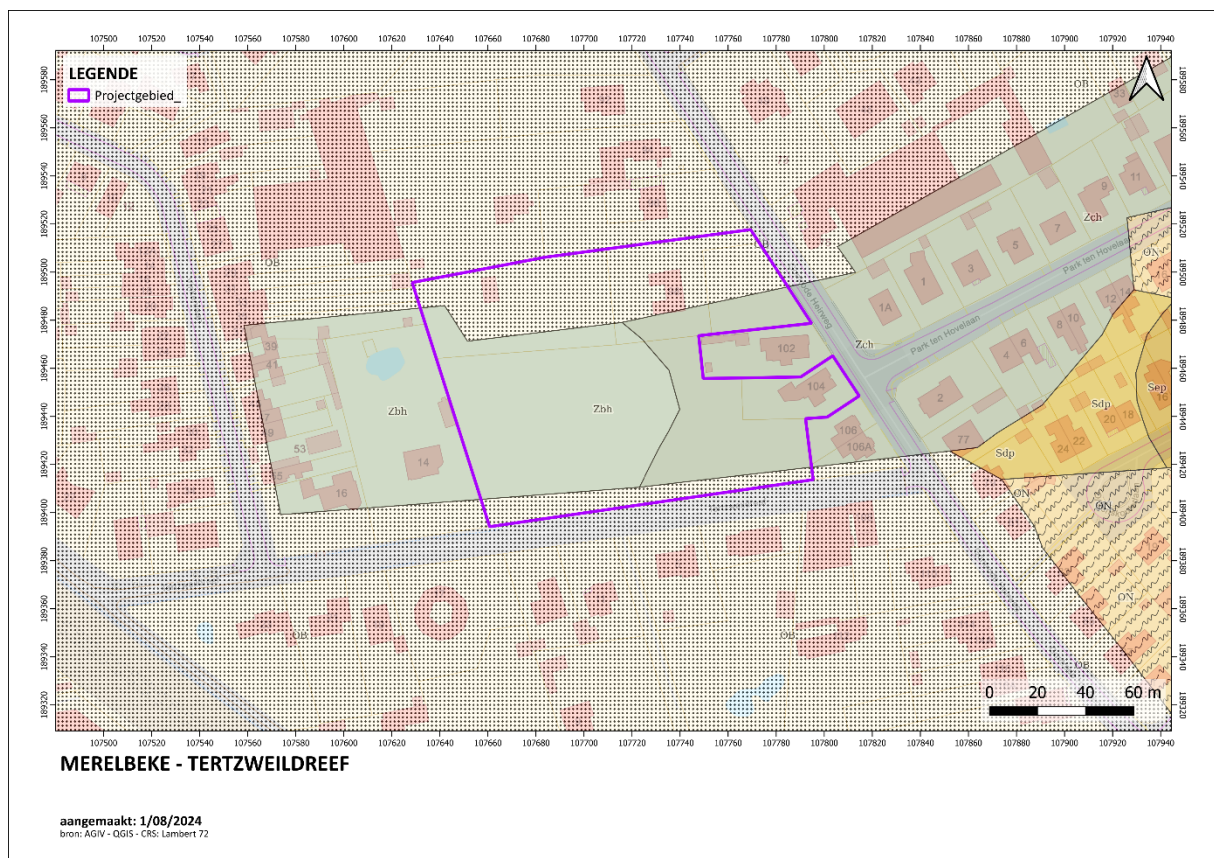
Op de bodemtypekaart vinden we volgende bodemtypes terug binnen de contouren van het projectgebied:

OB: Bebouwde zone. Soms wordt het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd (kunstmatige gronden). De bodems in de bebouwde zone (OB) zijn daar een voorbeeld van.

Zbh: Droge zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont. Dit zijn Postpodzolen met donker bruingrijze bouwvoor meestal 30-40 cm dik en goed gehomogeniseerd. Onder de bouwvoor

komen resten van de Podzol B voor. Tussen 90 en 140 cm beginnen roestverschijnselen. De bodem, die zeer droogtegevoelig blijft, is iets gunstiger dan Zbg.

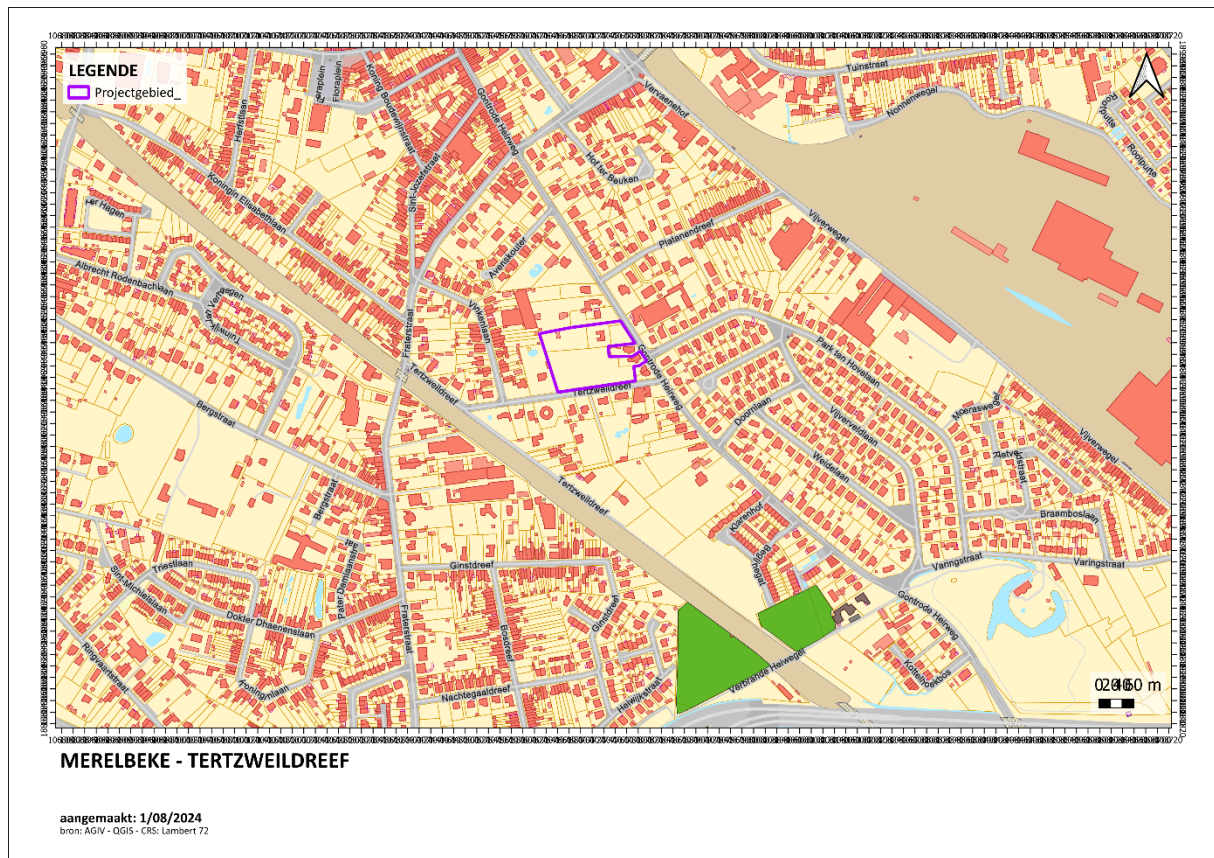
Zch: Matig droge zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont. De donker bruingrijze bovengrond is goed humeus en 30-60 cm dik. De Podzol B, 20-30 cm dik, is verbrokken in harde concreties. De roestverschijnselen beginnen tussen 60 en 90 cm. De waterhuishouding is goed in de winter, te droog in de zomer. De bodems zijn iets beter dan Zcg en blijven matig geschikt voor zomergranen en aardappelen. Minder geschikt voor weide.



Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

3.2.3.2 Potentiële bodemerosie

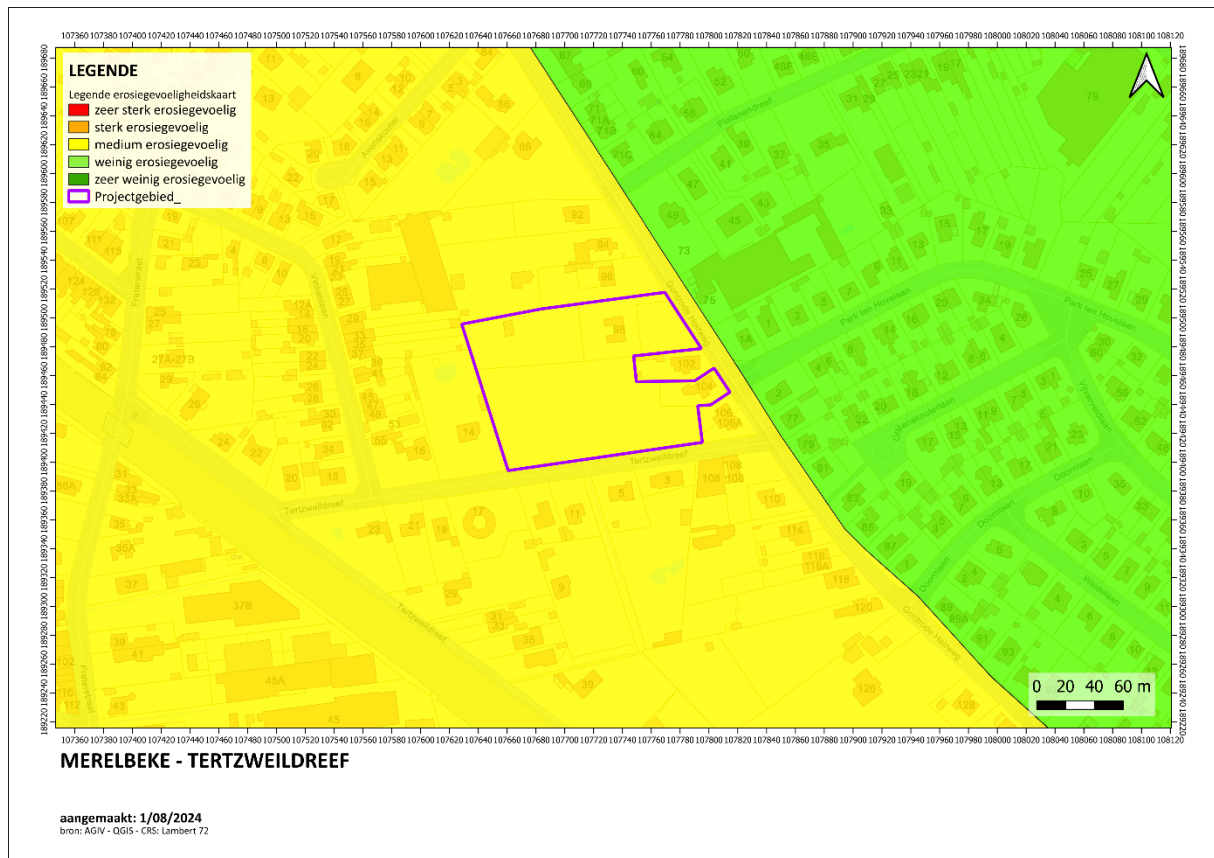
De potentiële bodemerosie van enkele percelen in de omgeving is aangeduid als 'verwaarloosbaar'.



Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

3.2.3.3 Erosiegevoeligheid

Op de erosiegevoeligheidskaart van de Vlaamse gemeenten staat het projectgebied, dat gelegen is op het grondgebied Merelbeke, gekarteerd als medium erosiegevoelig. Daar dient echter bij opgemerkt te worden, dat het projectgebied gelegen is nabij de grens met de gemeente Melle, die als weinig erosiegevoelig te boek staat.

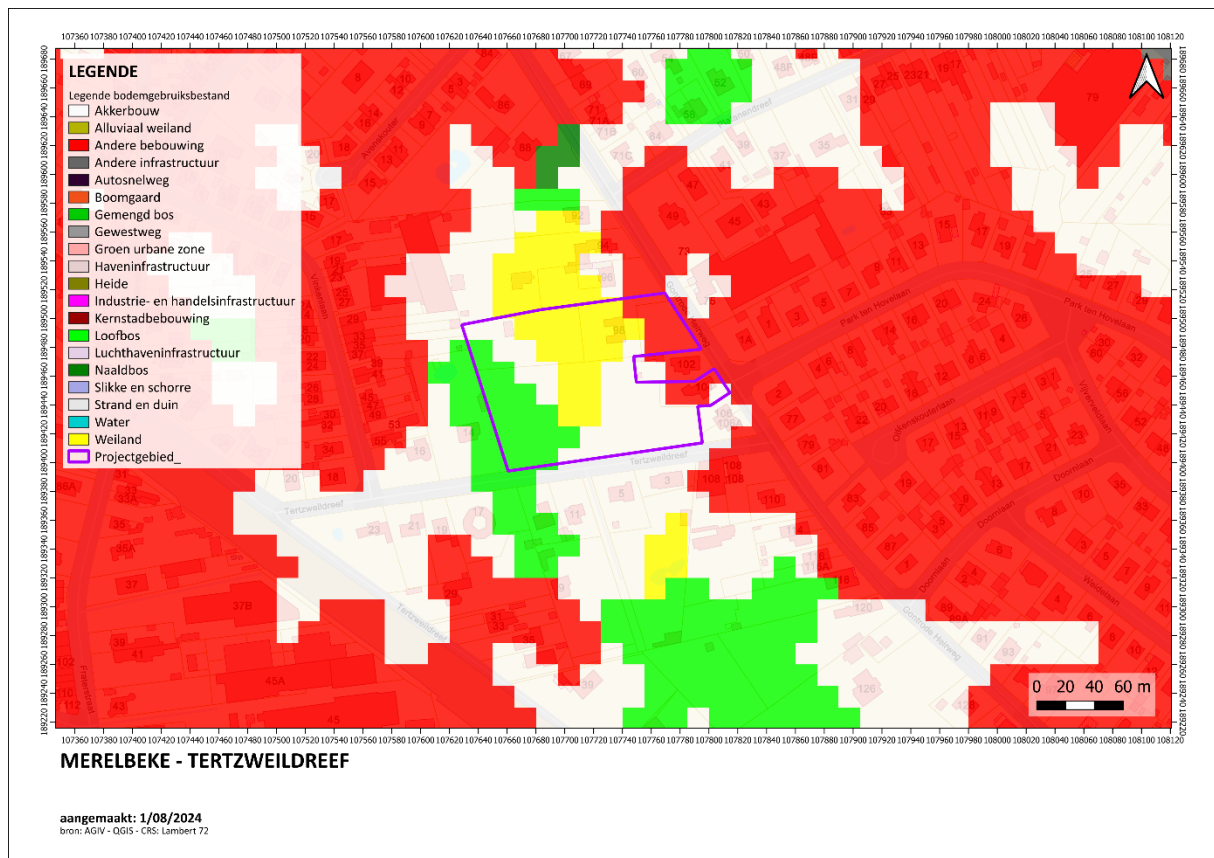


Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.3.4 Landgebruik

Op het bodemgebruiksbestand kunnen we volgende categorieën terugvinden binnen de contouren van het projectgebied:

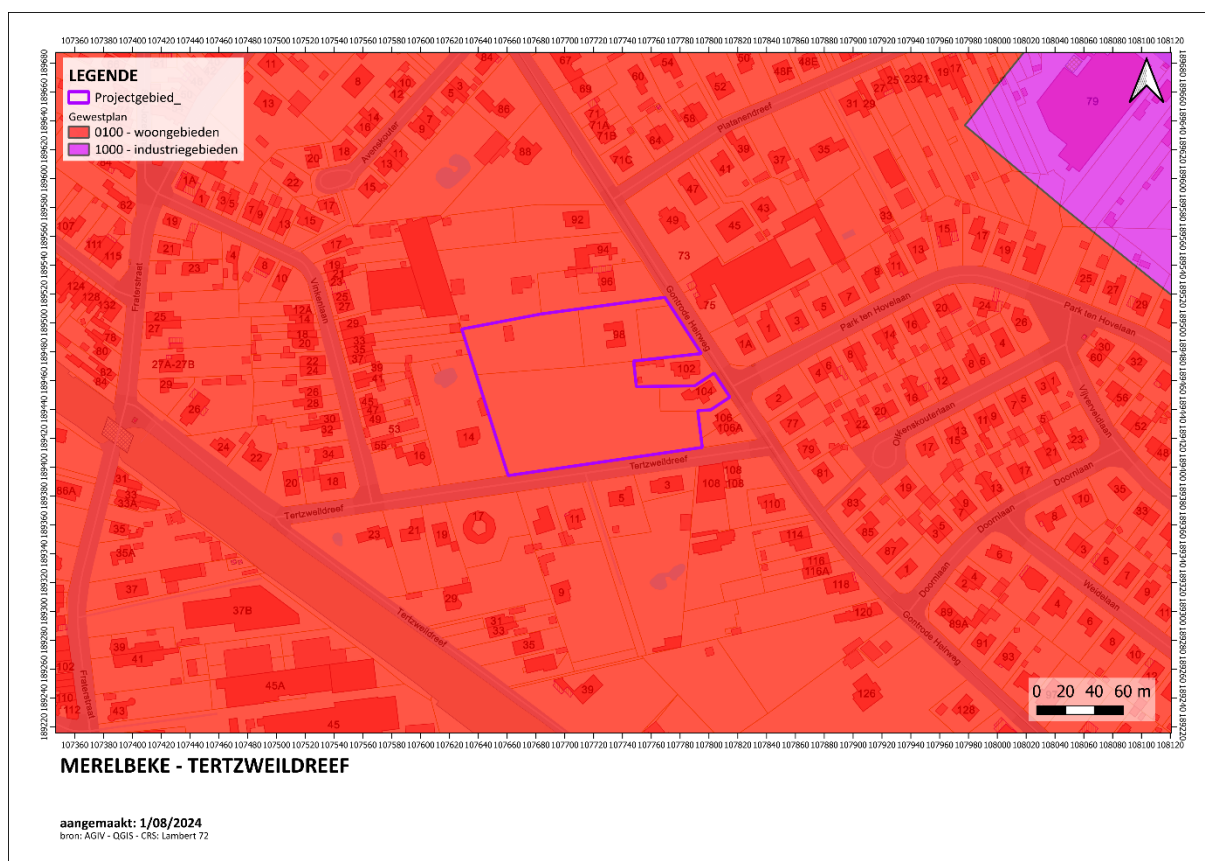
- **Andere bebouwing** (rood): Het grootste deel van het gebied wordt bedekt door structuren. Gebouwen, wegen en artificiele oppervlakten met groene oppervlakten en open bodem, (tussen 30 en 80% is verhard).
- **Akkerbouw** (wit): Bodem die gebruikt wordt in een of ander rotatiesysteem waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland.
- **Loofbos** (groen): Vegetatieformatie die voornamelijk uit loofbomen bestaat.
- **Weiland** (geel): Bodem die bedekt is met gras en die niet gelegen is in het overstromingsgebied van een rivier.



Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodengebruiksbestand.

3.2.3.5 Gewestplan

Het Vlaams Gewestplan gaat terug op de 'wet op de stedenbouw', goedgekeurd in 1962. Tussen 1976 en 1980 werden 48 afzonderlijke plangewesten aangewezen, die samen het Vlaams Gewestplan vormen. Het Vlaams Gewestplan geeft de precieze functiebestemming van het totale grondgebied weer. De bestemming verwijst naar de algemene en aanvullende (bijzondere) stedenbouwkundige voorschriften zoals ze werden vastgelegd door de Vlaamse Regering. In het gewestplan staat het projectgebied gekarteerd als 'woongebied'.



Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering

Merelbeke was oorspronkelijk door zijn bruuske hoogteverschillen een gebied met enerzijds bossen en heide; anderzijds met zeer waterrijke gronden waarin zich moerassen, poelen en vijvers bevonden. Al in geschriften van de 12e eeuw werd verwezen naar de samengestelde plaatsnaam van 'meer' (merle, marila) en 'beek' (baki, beca) met Romaanse en Germaanse invloeden.² Merelbeke betekent volgens deze verklaringen 'beek-van-het-meertje'. Een andere betekenis van 'meer' is 'mergel', de ondergrond waardoor de vermelde beek zich een weg baande naar de Schelde. Pas omstreeks 966 was er sprake van een dorpsnaam 'Merelbeke'.

Archeologische vondsten getuigen van bewoning in Merelbeke sinds het paleolithicum. Opmerkelijk veel Romeinse vondsten zijn vastgesteld tussen 1782 en 1800. Verscheidene potten met talrijke bronzen en zilveren munten, 50 urnen op de Schapersdries wijzen op intense bewoning tijdens de Romeinse periode geconcentreerd voornamelijk op de hoger gelegen terreinen.

In 966 schonk graaf Arnulf I van Vlaanderen de villa Krombrugge aan de Gentse Sint-Pietersabdij. De heerlijkheid Krombrugge besloeg het zuidelijk en grootste deel van de huidige gemeente. Ze was belangrijker dan de ten noorden ervan gelegen heerlijkheid Merelbeke van de heren met dezelfde naam. Volgens een recente studie van professor K.G. Van Acker zouden beide heerlijkheden vroeger deel uit hebben gemaakt van een Karolingisch domein dat naast Merelbeke ook enkele van de huidige aangrenzende deelgemeenten omvatte. Als centraal hof ervan wijst hij de verdwenen hoeve Resselare aan nabij Krombrugge. Van dit herenhof hingen een aantal andere hoven of "mansi" af, waarvan hij een aantal identificeert met nog bestaande omgrachte kasteelgoederen of hoeven in het centrum van de gemeente. De begrenzing en verbrokkeling van die hoven zou volgens professor K.G. Van Acker in het bewaarde oude stratenpatroon nog te herkennen zijn.

De oudste vermelding "Merelbeke" dateert van 1101. De heerlijkheid Merelbeke hoorde van de 12de tot de 14de eeuw toe aan de familie Van Merelbeke, nadien tot de 17de eeuw bezit van Van der Cameren, tot 1740 van Triëst, daarna van Damarin en tenslotte van Van den Bogaerde. Merelbeke maakte oorspronkelijk deel uit van het graafschap Aalst maar bleef ook nauwe banden vertonen met de Gentse Sint-Pietersabdij van wie verscheidene heerlijkheden in leen werden gehouden. Al in de 16de eeuw was het vrij sterk beboste Merelbeke vooral rijk aan buitenplaatsen. In de 19de eeuw nam het aantal zomerverblijven van voornamelijk Gentenaars in aantal nog toe. Bebossing bleef vrijwel uitsluitend bewaard in nog bestaande kasteelparken. Afgezien van verspreide bewoning was

² Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Merelbeke [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14211> (Geraadpleegd op 21-09-2020).

een grote woonkern waarschijnlijk al sinds de vroege middeleeuwen gesitueerd nabij de dries van de Kerkstraat en ten zuiden ervan op de wijk "de cleye" tussen de Gaverse- en Hundelgemsesteenweg. Volledig excentrisch ten westen daarvan, midden de Scheldemeersen lag de dorpskerk die in 1108 werd verheven tot parochiekerk onder het patronaat van de Gentse Sint-Pietersabdij .

De uitbouw van het vormingsstation van Merelbeke dat in feite grotendeels ligt op de grondgebieden Gent (Gentbrugge) en Melle, droeg door zijn goede tewerkstellingsmogelijkheden ook bij tot het ontstaan van de dichtbevolkte noordelijke woonwijk Flora (vooral na de Eerste Wereldoorlog). De brede strook ten oosten van de Hundelgemsesteenweg, tussen de spoorlijn Gent-Brussel enerzijds en de autosnelweg Gent-Brussel anderzijds, verkreeg vanaf de jaren 1920 door systematische verkavelingen, zijn typisch karakter van villawijk. De station- en Florawijk werden in 1944 voor 80 % vernield door twee bombardementen van de geallieerden gericht op de spoorwegknooppunten. De wijk werd herbouwd en verkreeg in 1954 een eigen parochiekerk. De weinig overgebleven vrije terreinen werden in de laatste decennia door nieuwe woonwijken opgeslorpt .

De typische nijverheden gebonden aan de aanwezigheid van de Schelde (onder andere de steenbakkerij) en ook de industriële vestigingen die sinds de tweede helft van de 19de eeuw met de groei tot stedelijke agglomeratie gepaard gingen, bleven niet bewaard. De bloemisterij bleef de typische economische activiteit in de gemeente. Tussen de Florawijk en het gemeentecentrum werd de gemeente doorsneden door de ringvaart tussen de Zee-Schelde te Melle en de Boven-Schelde. Nabij Zwijnaarde werd te Merelbeke het belangrijke sluizencomplex tussen het Zuidervak (Merelbeke) en het Westervak in 1969 in gebruik genomen. Aldus werd de gemeente van groot belang als knooppunt voor de Gentse binnenscheepvaart.³

³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Merelbeke [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14211> (Geraadpleegd op 21-09-2020).

3.3.2 Historisch kaartmateriaal

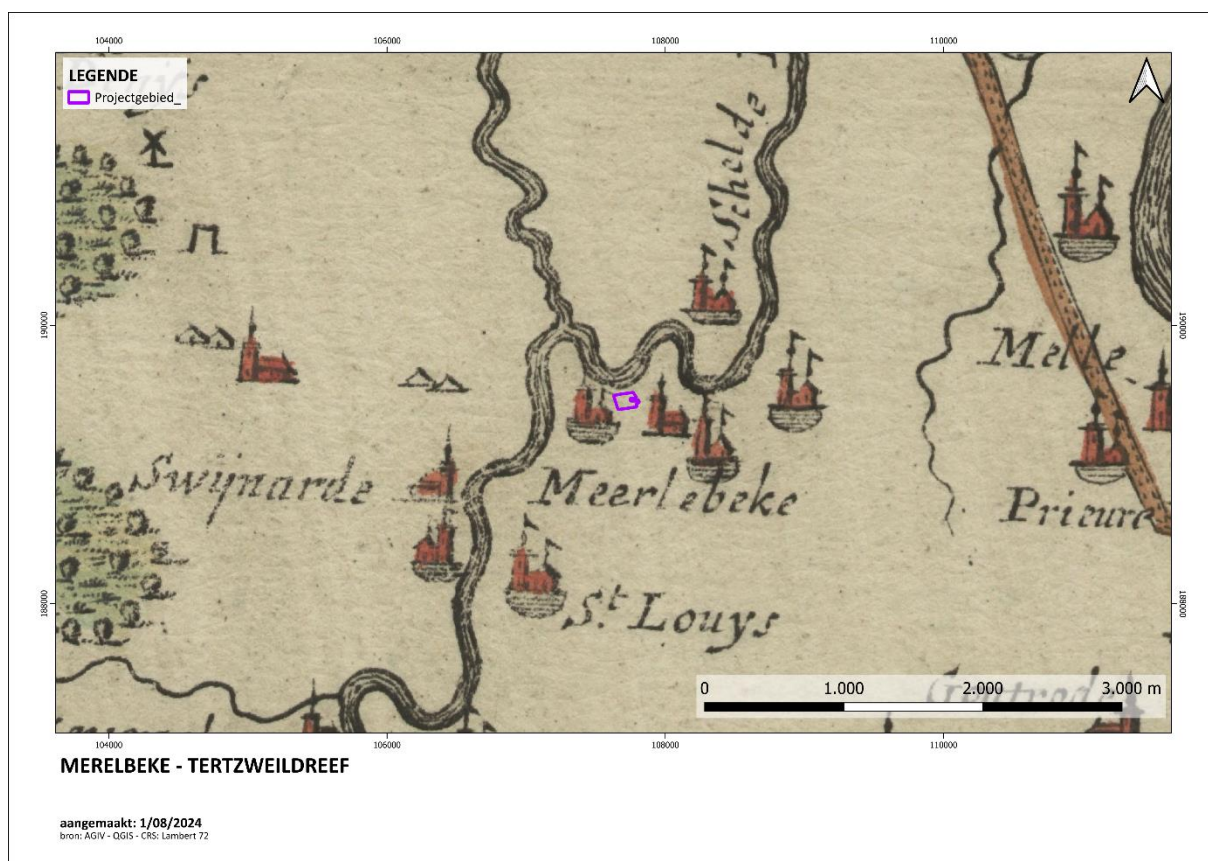
3.3.2.1 Kaart van Fricx (1704-1712/1727)

Eugène Henry Fricx (1644-1730) gaf zijn naam aan de kaarten die genoegzaam bekend zijn als de Fricx-kaarten. Deze vooraanstaande Brusselse drukker uit de zeventiende en de achttiende eeuw, werd in 1689 door de Conseil-privé van de Spaanse Koning benoemd tot Koninklijk Drukker.⁴ Met zijn atlas 'Cartes des Pays-Bas et des frontières de France' wenste Fricx voornamelijk zijn kunde als drukker in het licht te stellen, met het oog op het behouden van zijn titel als Koninklijk Drukker. Hij zou deze titel uiteindelijk voor het leven verkrijgen. De atlas is in feite een bundeling van heterogene, losse kaarten, die nauw verband houden met de Spaanse Successieoorlog (1702-1713). De kaart is immers grotendeels gebaseerd op kaarten van Franse ingenieurs onder leiding van Jacques Pennier en François Naudin. Dit verklaart ook waarom de kaart beter uitgewerkt is voor de Westelijke delen van het land, die door de Franse cartografen beter in kaart gebracht werden. Vanuit een geografisch perspectief is de atlas op te delen in een topografische kaart, bestaande uit 24 kaartbladen (schaal 1/110000 en 1/115000), en een verzameling stadsplannen en overzichtskaarten van belegeringen en veldslagen. De topografische kaart van Fricx is de eerste overzichtskaart van de Zuidelijke Nederlanden van een dergelijk hoge kwaliteit en kwam tot stand tussen 1704 en 1712, al is het niet onwaarschijnlijk dat het laatste kaartblad pas in 1727 werd uitgegeven.⁵

Gezien de weinig gedetailleerde aard van de Fricx-kaart voor het platteland, waarbij ter oriëntering vooral kastelen, kerken, abdijen en kenmerkende bouwwerken als windmolens worden weergegeven in het landschap. Burgerlijke architectuur kreeg op de Fricx-kaart zeer weinig aandacht. Daarenboven is het georefereren op de Fricx-kaart geen evidentie, daar zij niet schaalvast is. Dit maakt het bijzonder moeilijk om het projectgebied precies te karteren. Deze kaart kan dus weinig bijkomende informatie leveren over het projectgebied.

⁴ C. Lemoine-Isabeau, 'Eugène Henry Fricx' in: *Lexicon der Geschichte der Kartografie (1986, boek 1) pp. 242-243.*

⁵ C. Lemoine-Isabeau, *Les militaires et la cartographie des Pays-Bas méridionaux et de la principauté de Liège à la fin du XVIIe et au XVIIIe siècle (Brussel, 1984).*



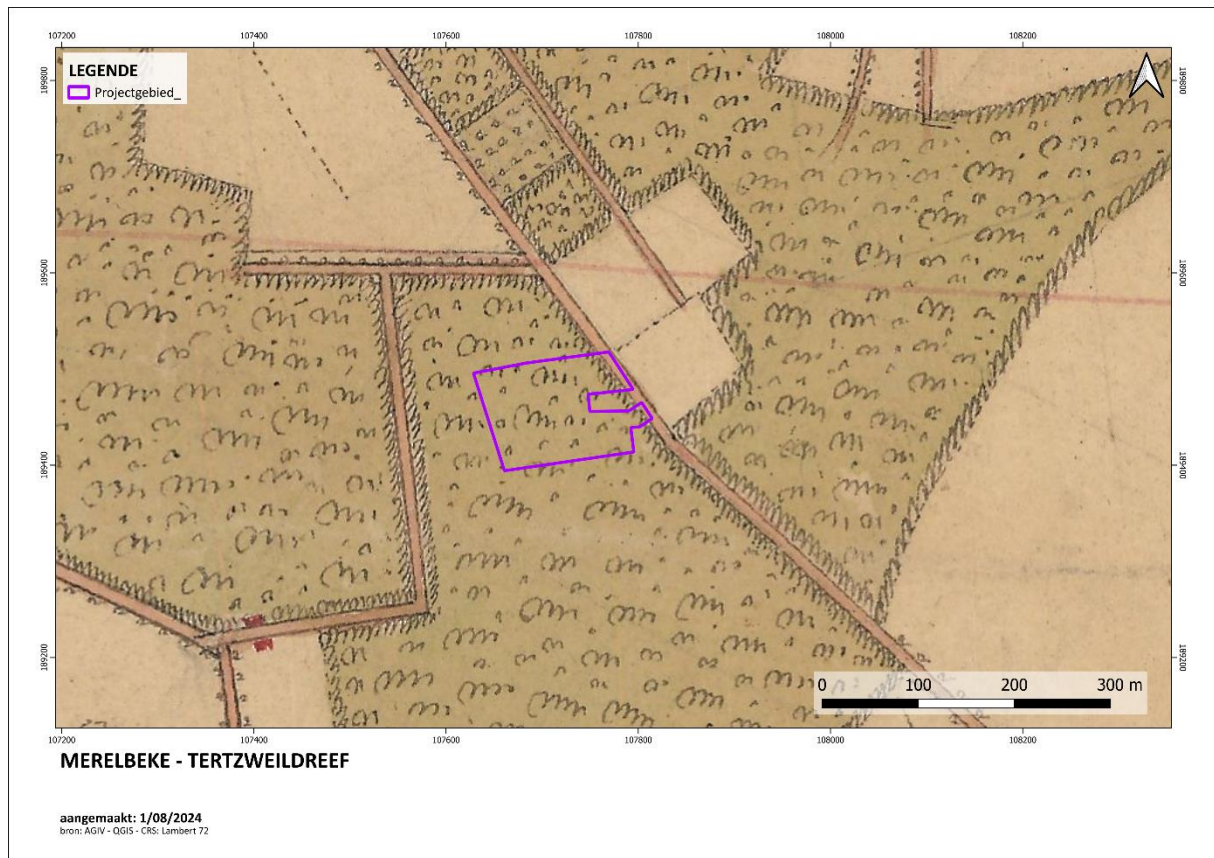
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Fricx

3.3.2.2 Kaart van Villaret (1745 – 1748)

De Villaret-kaart werd opgemaakt tussen 1745 en 1748, in opdracht van de Franse vorst Lodewijk XV. De kaart werd vernoemd naar de Franse ingenieur-cartograaf Jean Villaret, een van de makers van deze kaart. De aanleiding tot het maken van de kaart was de Franse verovering van de Zuidelijke Nederlanden, na de slag bij Fontenoy (1745). De Franse vorst gaf na deze overwinning meteen de opdracht om de veroverde gebieden nauwkeurig in kaart te laten brengen. Daarbij werd, door de Franse cartograaf César-François Cassini de Thury eerst een triangulatiennetwerk uitgetekend, om de kaart te kunnen laten aansluiten op de bestaande triangulatiennetwerken van Frankrijk en de Republiek der Nederlanden. Dit triangulatiennetwerk werd vervolgens door verscheidene ingenieurs-cartografen – waarbij François Masse en Jean Villaret als de meest vooraanstaanden gelden – gedetailleerd ingevuld. Het resultaat is een uiterst precieze kaart van de Zuidelijke Nederlanden in het midden van de achttiende eeuw, bestaande uit meer dan 80 kaartbladen.⁶

Op de kaart van Villaret vinden we het projectgebied terug in een beboste zone en in een gebied dat vrijwel geheel verstoken blijft van bebouwing.

⁶ Lemoine-Isabeau, *Les militaires et la cartographie*.



Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret.

3.3.2.3 Kaart van Ferraris (1770-1778)

In opdracht van Keizerin Maria-Theresia werden de Oostenrijkse Nederlanden gedurende de periode 1771-1778 uitgebreid in kaart gebracht. De eerste plannen voor dit project dateren al van 1751, maar het zou nog tot 1770 duren vooraleer de Keizerin haar fiat gaf aan het project. Het was Joseph-Jean-François, graaf de Ferraris (1726-1814) die de leiding van het project in handen kreeg. De Ferraris was een gerenommeerd generaal uit het Oostenrijkse leger, die in Wenen Cartografie studeerde en reeds op jonge leeftijd actief werd in het leger.⁷ De 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten werden geklasseerd volgens bundels en vergezeld van een beschrijvende teksten. De kaart werd in drievoud gemaakt en het exemplaar dat bedoeld was voor de landvoogd Karel van Lotharingen, is heden in bezit van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel. De andere exemplaren bevinden zich in het Nederlandse Rijksarchief te Den Haag en het Kriegsarchiv te Wenen.⁸ De Ferrariskaart had tot

⁷ A. De Smet, 'Le Général-Comte de Ferraris et la carte des Pays-Bas autrichiens, in: s.n., *Album Antoine De Smet* (Brussel, 1974) pp. 347-362.

⁸ W. Bracke 'De kaart van de Oostenrijkse Nederlanden door graaf de Ferraris', in: s.n., *De Grote Atlas van Ferraris* (Tielt, 2009) pp. 5-19.

doel een militaire kaart te zijn, waarbij de details niet de voornaamste zorg waren, maar eerder de algemene aanduiding van hagen, grachten, rivieren en gebouwstructuren. Daarbij was het van belang dat het gebruik van de kaart zo voor de hand liggend mogelijk was. Daarbij werd overigens geen legende opgesteld, daar alle kaartelementen geacht werden duidelijk te zijn. Pas later werden legenda aan de kaarten toegevoegd.⁹

Op de ferrariskaart blijft het projectgebied gelegen in een bosrijke zone. Ten westen van het projectgebied lijkt de bebouwing wel toegenomen te zijn.



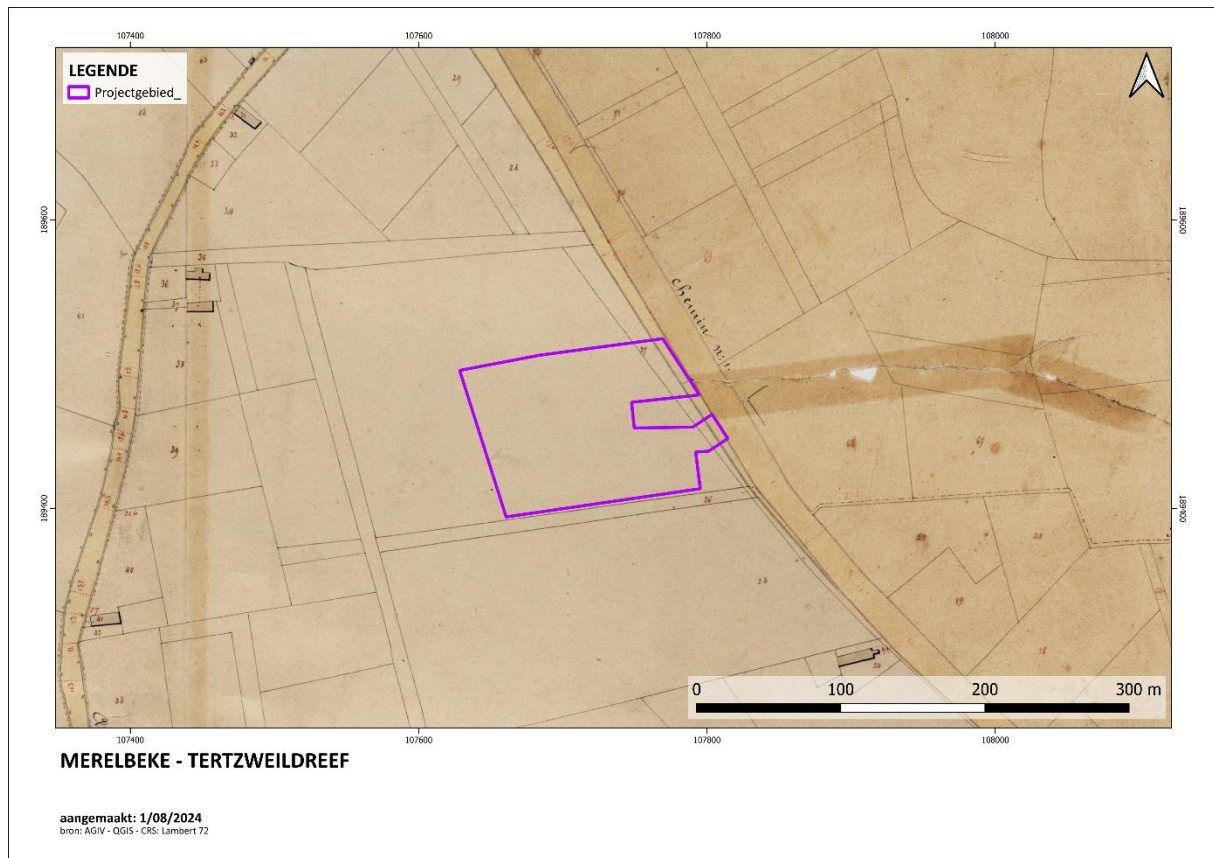
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

⁹ Karen De Coene, Thérèse Ongena, Frederic Stragier, Soetkin Vervust, Wouter Bracke & Philippe De Maeyer, 'Ferraris, the Legend', in: *Cartographic Journal* 49 (2012, 1), pp. 30-42.

3.3.2.4 *Atlas der Buurtwegen (1840)*

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering van de wet van 10 april 1841 met als doel ondubbelzinnig aan te duiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Er werd dus een inventarisatie gemaakt van alle ‘openbare’ wegen en ‘private’ wegen met openbare erfdienstbaarheid’. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). In de periode 1843-1845 werd per toenmalige gemeente een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen. Een atlas is samengesteld uit overzichtsplannen, detailplannen en tabellen. Overzichtsplannen zijn één of meerdere plannen van de betreffende atlasgemeente met aanduiding van de omtrekken van deelgebieden, die genummerd zijn; de nummering van de deelgebieden verwijst naar het nummer van het detailplan; de schaal waarin de overzichtsplannen zijn opgemaakt is meestal 1/10.000. Detailplannen zijn meestal opgemaakt op kaartschaal 1/2.500; in enkele gevallen zijn ze opgemaakt op een andere schaal, bijvoorbeeld in stedelijke centra en buitengebieden. De tabellen die in de atlassen zijn opgenomen bevatten de wegkarakteristieken, het nummer van de buurtweg, de lengte, de oppervlakte, tabellen van de eigenaars van de aangelande percelen en tabellen van grondinneming.

De Atlas der buurtwegen toont een status quo met de voorgaande kaarten. Het projectgebied blijft volledig vrij van bebouwing en blijft gelegen in een bosrijk gebied. Ook de bebouwing in de omgeving blijft gelijk.



Figuur 14. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

3.3.2.5 Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)

Philip Vandermaelen (1795-1869) was een autodidact cartograaf die vanwege zijn eerdere verwezenlijkingen op vlak van cartografie vanaf 1831 nauw samenwerkte met de overheid. Kort na de Belgische onafhankelijkheid richtte hij het 'Etablissement Géographique' op, een instituut dat tot 1880 zou bestaan en naast een uitgeverij van kaarten en geografische werken, ook een museum en opleidingscentrum voor cartografen was.¹⁰ Aanvankelijk was zijn opdracht het karteren van de grenzen op basis waarvan de onderhandelingen gevoerd werden tussen België en Holland. Hij maakte van zijn bevoorrechte positie bij de overheid gebruik om de hand te leggen op de handgeschreven plannen van de gemeentelijke kadasters en verwierf ook de bestaande triangulaties. Daar hij kon beschikken over een schare goed opgeleide topografen, die hij overal ten lande uitstuurde om opmetingen gaan doen, beschikte hij al snel over alle informatie om een nieuwe

¹⁰ L. Wellens-De Donder, Philippe Vandermaelen, 1795-1869 (Brussel, 1969).

topografische kaart van het jonge België te maken. Een eerste kaart op schaal 1:80.000 in 25 folio's – een meesterwerk van de lithografie – werd voltooid in 1853, terwijl de 250 folio's van de kaart op schaal 1:20.000 verschenen tussen 1846 en 1854.¹¹

Ook de Vandermaelenkaart vertoont een status quo in vergelijking met de vorige kaarten.



Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

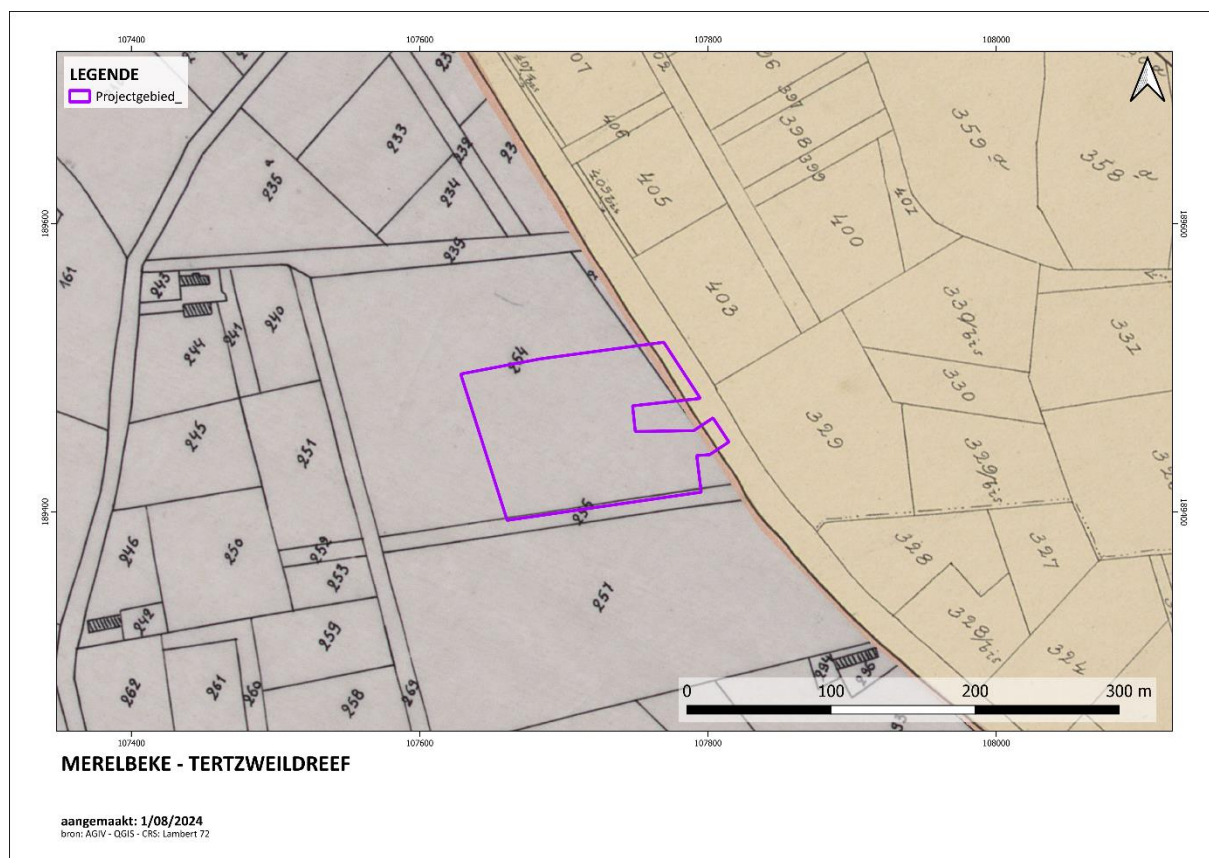
3.3.2.6 Kaart van Popp (1842 – 1879)

De Popp-kaarten zijn een verzameling kadasterkaarten die in de 19de eeuw werden uitgegeven door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). In 1827 werd Popp benoemd tot controleur van het kadaster in Brugge. Na de Belgische onafhankelijkheid kreeg Popp, in navolging van Philip Vandermaelen, de goedkeuring van de overheid om de Belgische kadasterplannen in de handel te brengen. De kadasterkaarten van Popp zijn dus in feite een gecommmercialiseerde versie van het toenmalige kadaster van België en bevatten zodoende veel gegevens over perceelsindeling.

¹¹ C. Lemoine-Isabeau, La carte de Belgique et l'institut Cartographique Militaire(Dépot de la Guerre), 1830-1914 (Brussel, 1988).

Bijkomende informatie bij de kaarten werd uitgegeven in bijgaande leggers. Popp overleed voor hij zijn volledige kadastrale atlas kon afwerken. Zijn weduwe vervulde nog de plannen voor de provincie luik, maar voor sommige gebieden beschikken we niet over een kadastrale kaart van Popp.¹²

Ook op de kaart van Po(pp is het projectgebied en de omgeving niet onderhevig aan verandering.



Figuur 16. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.

¹² S. Vrielinck, Grootse plannen. De kadastrale Atlas van België van P.C. Popp: genese en datering (1840-1880) (Amsterdam, 2018).

3.3.3 Luchtfoto 1971

Op de luchtfoto van 1971 stellen we vast dat het projectgebied grotendeels onbebouwd is. Enkel in het noorden werd een deel van het projectgebied bebouwd. Het gaat hier mogelijk om serres. In het noordoosten van het projectgebied is het (er vandaag nog zijnde) huis te zien. Ten westen van de serres lijkt er zich ook een klein gebouwtje op het projectgebied te bevinden. Het zuidelijke gedeelte van het projectgebied lijkt volledig in gebruik als akkerland. Daarnaast stellen we ook vast dat in de omgeving van het projectgebied, zich heel wat bijkomende bewoning gemanifesteerd heeft, alsook verdere serres.



Figuur 17. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.

3.3.4 Luchtfoto 1979-1990

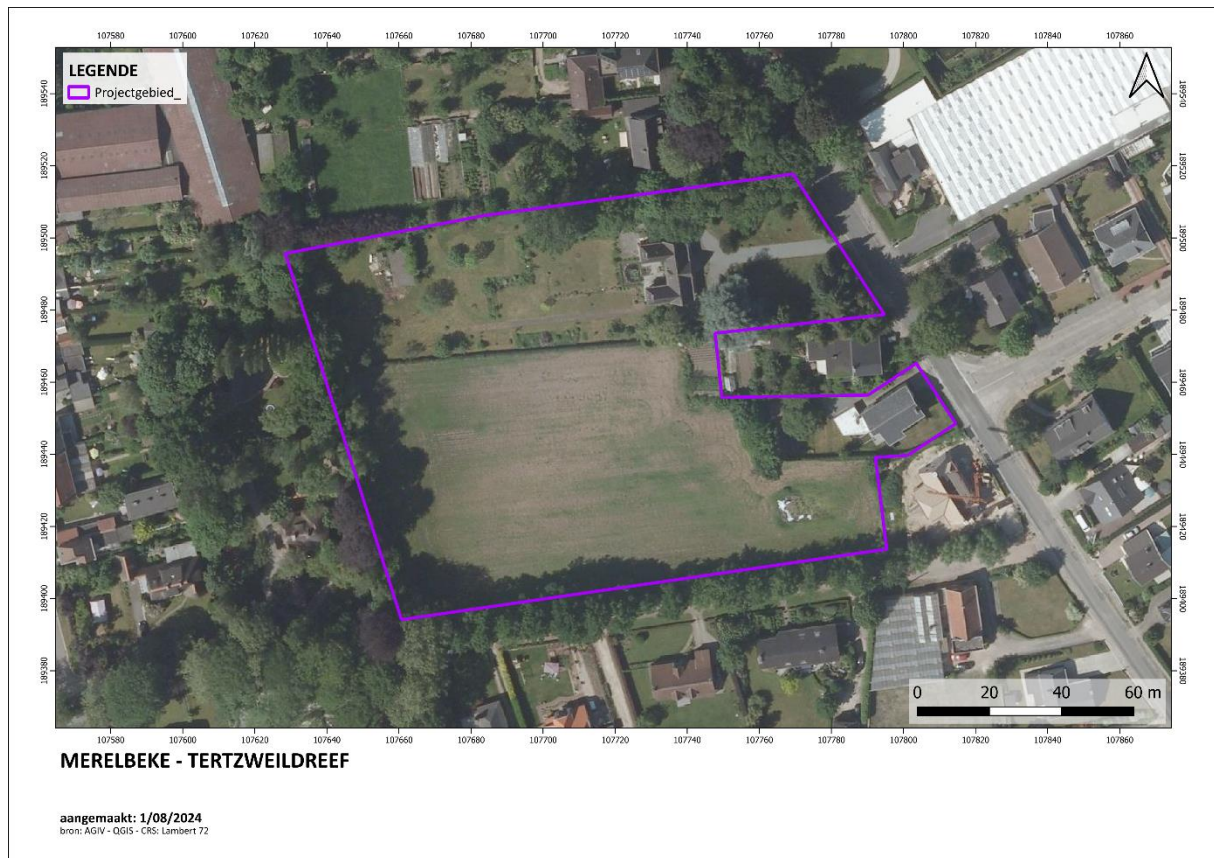
Op deze luchtfoto werden de serres die op het projectgebied opgetrokken waren, opnieuw verwijderd. Het gebouw ten westen van de voormalige serres bleef bewaard. Verder lijkt het er ook op dat er iets meer ten zuidoosten nog een bouwwerk werd opgetrokken, al is de kwaliteit van de foto onvoldoende om hier harde uitspraken over te doen.



Figuur 18. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.

3.3.5 Luchtfoto 2012

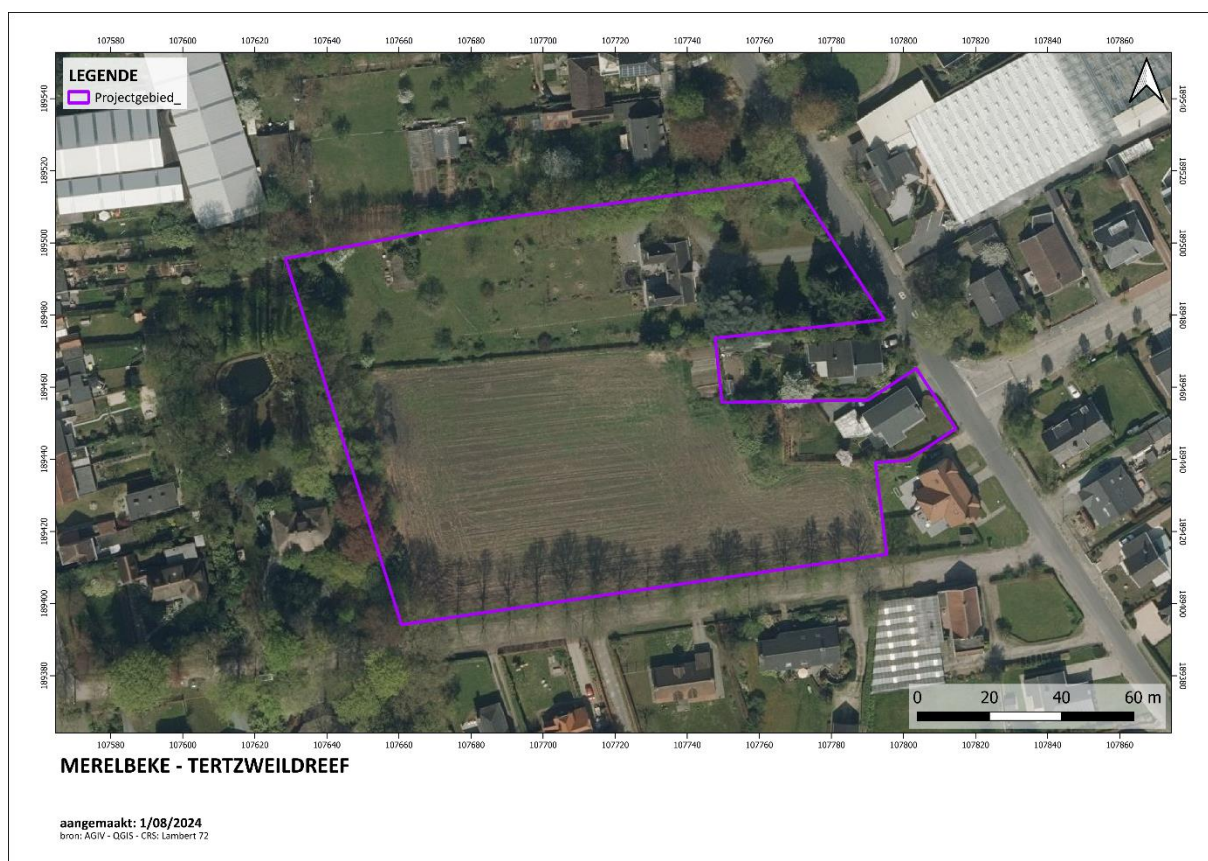
Op de luchtfoto is de bebouwing in het noorden van het projectgebied bewaard gebleven. De structuur die iets meer naar het zuidoosten zichtbaar was lijkt hier verdwenen. Wel werd in de oostelijke uitloper een woonhuis gebouwd.



Figuur 19. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2012.

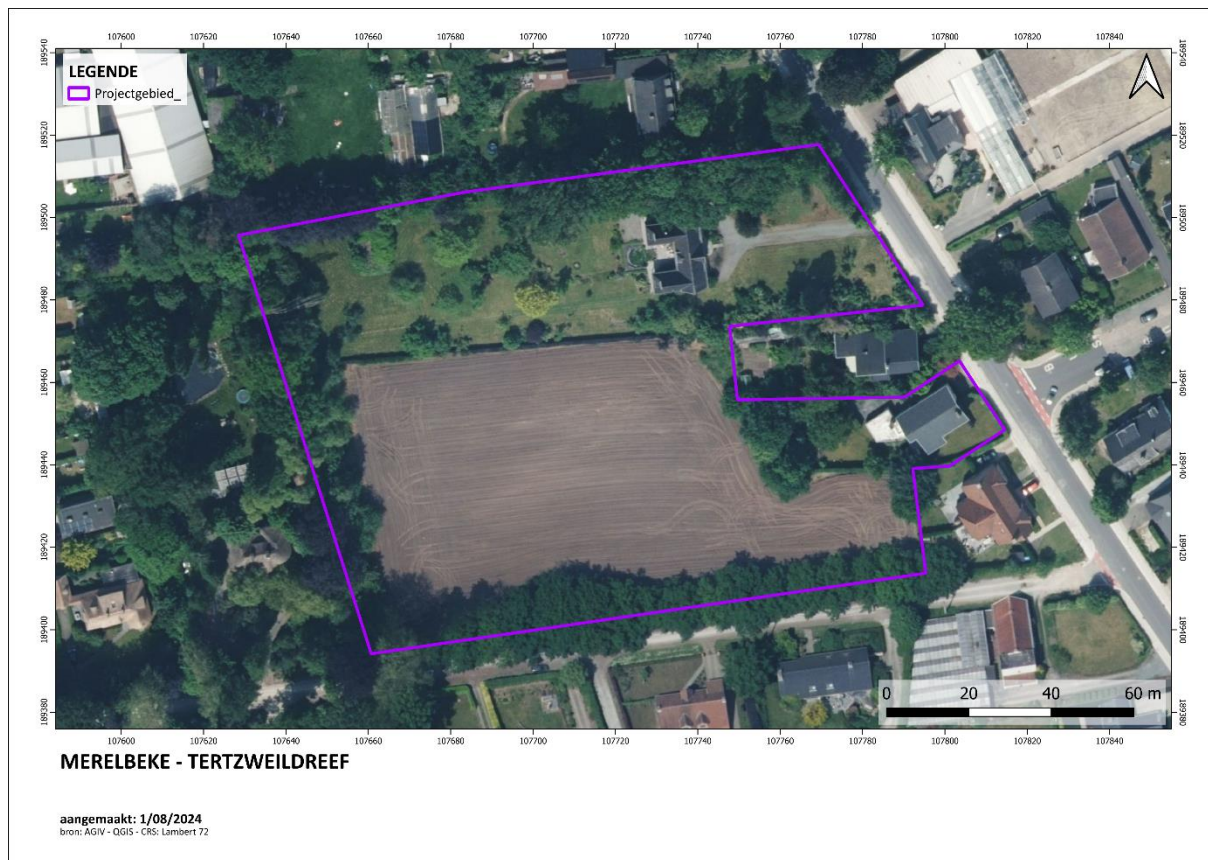
3.3.6 Luchtfoto 2018

De luchtfoto van 2018 toont geen merkelijke verschillen met deze van 2012. De bebouwing op het projectgebied beperkt zich tot een klein gebouwtje in het noorden en een woonhuis in de oostelijke uitloper van het projectgebied. Het noordelijke gedeelte Het zuidelijke gedeelte van het projectgebied is in gebruik als akkerland.



Figuur 20. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2018.

3.3.7 Luchtfoto 2023



Figuur 21. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2023.

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

3.4.1 Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving

- **2559¹³**: Er werd in 2017 door Acke en Bracke een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd. Op basis van het bureauonderzoek schoven zij een hoog archeologisch verwachtingspatroon naar voren, gaande van de ijzertijd tot de hedendaagse periode. Zij concludeerden op basis van een Landschappelijk Bodemonderzoek echter dat de ondergrond te zeer verstoord was om verder archeologisch onderzoek mogelijk te maken.
- **26439¹⁴**: Naar aanleiding van plannen voor de inrichting van een verkaveling op het terrein, diende een archeologienota opgemaakt te worden. Het onderzoeksgebied blijkt gelegen op de noordoostelijke flank van een noordwest-zuidoost georiënteerde rug. De bodem varieert van nattere naar drogere gronden, wat vaak plaatsen zijn waar we bewoningssporen aantreffen. In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn vooral resten gekend vanaf de middeleeuwen, maar de landschappelijke ligging betekent dat er ook voor oudere periodes nog sprake is van archeologisch potentieel. Het potentieel op de aanwezigheid van een goed bewaarde steentijd artefactensites wordt wel laag ingeschat omwille van de grote afstand van het terrein tot natuurlijke waterlopen in de omgeving. Aan de hand van het bureauonderzoek wordt over het algemeen een goede bewaring van het bodemarchief verwacht. Een evaluatie van de geplande bodemingrepen geeft aan dat het bodemarchief binnen het volledige onderzoeksgebied bedreigd is. Gezien het archeologische potentieel van het terrein is daarom verder archeologisch vooronderzoek aangewezen.
- **10189¹⁵**: Hoewel het plangebied zich bevindt op een potentieel interessante archeologische locatie, op de flank van een hogere rug in een bocht van de Schelde, hebben de controleboringen op het perceel net ten zuiden duidelijk aangetoond dat er een diepgaande verstoring aanwezig is. Slechts op 1 locatie werd hierbij de moederbodem aangetroffen, op een diepte van 60 à 65cm, dit is dus aanzienlijk dieper dan de diepte van het grootste deel van de geplande werken. Bovendien wordt op het plangebied een nog grotere verstoring verwacht, gezien de herhaalde bouwcampagnes die hier de laatste jaren hebben plaatsgevonden. Eventuele archeologische sporen zullen hierdoor vernield zijn. Verder

¹³ Acke, B., Bracke, M., 2017, *Archeologienota Merelbeke Fraterstraat 45*, Acke & Bracke archeologienota 2017.009, Zelzate.

¹⁴ Bruggeman, J., 2023, *Archeologienota Merelbeke – Gontrode Heirweg 126*, All-Archeo rapport 1481, Bornem.

¹⁵ Acke, B., Bracke, M., 2018, *Archeologienota Merelbeke Fraterstraat 37B*, Acke & Bracke archeologienota 2018.176, Moerbeke.

vooronderzoek op het plangebied zal bijgevolg niet leiden tot kennisvermeerdering, en wordt dus niet geadviseerd.

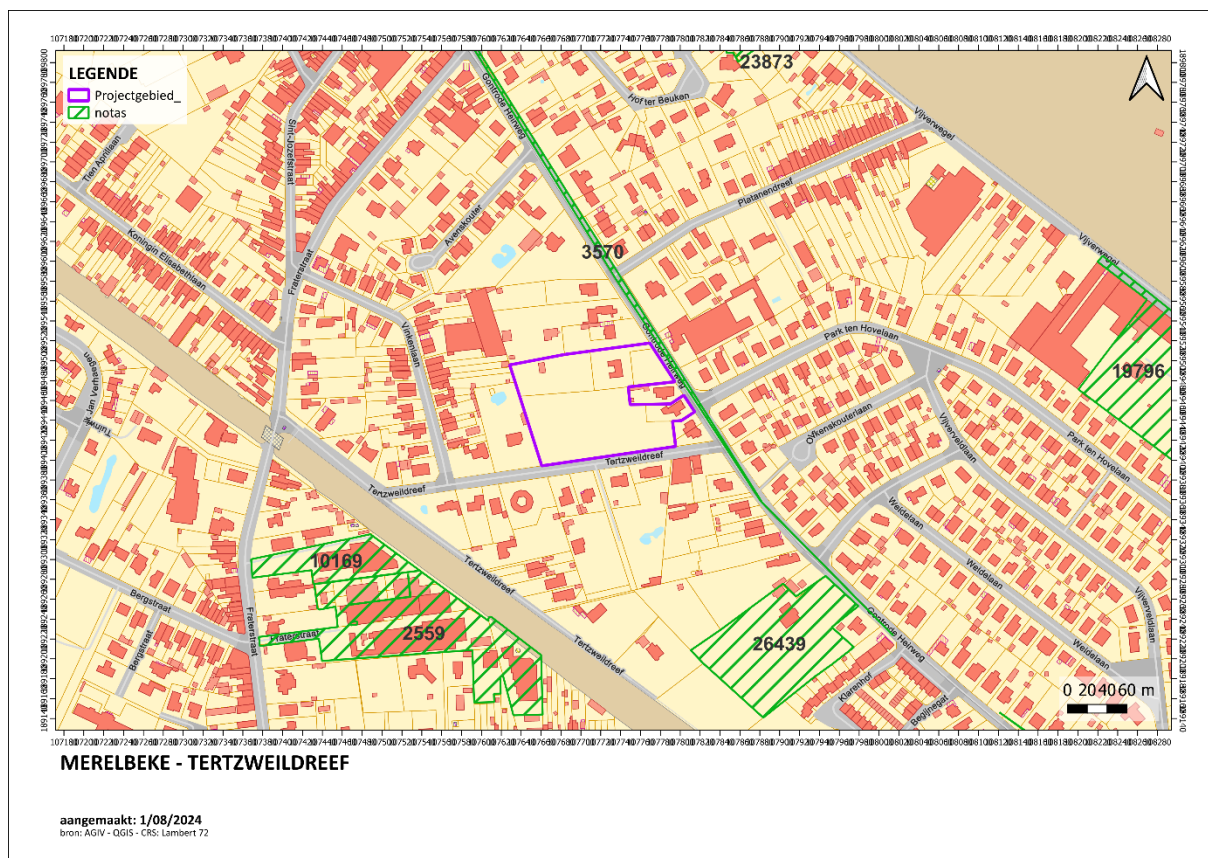
- **3570¹⁶**: De opdrachtgever plant de vernieuwing van bestaande wegenis en riolering ter hoogte van de Gontrode Heirweg in Melle-Merelbeke, provincie Oost-Vlaanderen. De werkzaamheden zullen in hoofdzaak plaatsvinden langsheen het tracé van de Gontrode Heirweg, maar ook aan de Varingstraat en Vijverwegel. De werken bevinden zich integraal ter hoogte van bestaande wegenis en bestaande riolering. De werken vormen een potentiële bedreiging voor eventueel ondergronds erfgoed.

De geplande werken zullen, gezien de bestaande riolering en wegenis, grotendeels reeds verstoorde bodem aansnijden. Op puntlocaties waar het lijntraject nog eventueel onverstoorde bodem zal raken, zal een beeld naar boven komen van historische percelering en wegenis, waarbij enige vorm van context verloren zal zijn.

Het potentieel op kennisvermeerdering is erg klein; in het beste geval zouden hier louter indicaties kunnen worden aangetroffen van historische percelering en wegenis, ook ter hoogte van de gekende CAI indicatoren. Het lijntraject traverseert noch open veld, noch gekende CAI locaties. De kans op tot op heden ongekende wetenschappelijke informatie is aldus miniem.

Verder onderzoek was niet aan de orde.

¹⁶ De Tollenaere, J., Thys, C., Willaert, A., 2017, *Archeologienota Gontrode Heirweg*, Ruben Willaert archeologienota 2017E36, Brugge.



Figuur 22. Situering van enkele archeologienota's in de omgeving van het projectgebied.

3.4.2 CAI Indicatoren

CAI-melding	Locatie	Datering	Beschrijving
225562¹⁷ Kaartstudie	500m NW	17 ^{de} eeuw	Frans belegeringskampement, beleg van Gent van 2 tot 13 maart 1678. De stad zelf werd reeds na 6 dagen ingenomen. Kampement van het Franse leger. Archeologische verwachting: metaalvondsten, tentkuilen, haarden, kookkuilen, batterijkeukens, opslag en afvalkuilen, latrines, verdedigingslinies.
25551¹⁸ Historische studie	1.000m W	17 ^{de} eeuw	Kampplaats van Lodewijk XIV, koning van Frankrijk tijdens het beleg van Gent van 2 tot 13 maart 1678. De Franse koning Louis XIV (Zonnekoning) logeerde in en rond deze hoeve samen met zijn broer, hofhouding en keurtroepen in 1678. Het was het hoofdkwartier tijdens de belegering van Gent, die na amper 6 dagen werd ingenomen. In die tijd een groot succes want Gent was één van de belangrijkste Vlaamse steden. In het paleis van Versailles in de spiegelgalerij werd er indertijd een plafondschilderij gemaakt van deze Franse overwinning. http://www.galeriedesglaces-versailles.fr/html/11/collection/c27.html Racines reisde mee met het leger en logeerde ook samen met de koning in of rond de verloren broodhoeve. Hij verhaalde deze Franse veldtocht. Helaas ging het enige exemplaar van het boek verloren in een brand

¹⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Belegeringskampement 1678 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/225562> (geraadpleegd op 1 augustus 2024).

¹⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Kampement van Lodewijk XIV [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/25551> (geraadpleegd op 1 augustus 2024).

980476¹⁹ Archeologisch vooronderzoek	920m W	/	De sleuven leverden slechts verstoringen en enkele natuurlijke sporen op. Het terrein was reeds sterk vergraven gezien de kuilen met bouwpuin. Slechts plaatselijk was de bodem intact bewaard.
225236²⁰	1.140m ZW	20 ^{ste} eeuw	mogelijk een bomkrater
226753²¹	1.100m ZW	Nieuwste tijd	uitbraaksporen van recente woning Kuil en enkele greppelfragmenten
151311²²	900m (W)	Middeleeuws	vierkante walgrachtsite waarvan de omwalling een centraal gebouw en bomen omgeeft. Mogelijk was er ten noorden een tweede component. Het zou tijdens het beleg van de Fransen vernield geweest zijn. De site bleef bewaard, maar toont vooral een jongere bebouwing. De oudste vermeldingen stammen uit de 13de eeuw.
32391²³	1300m (ZW)	Romeins	- 3 constructies, volledig in hout opgetrokken, een waterput, potscherven, dakpannen, metalen voorwerpen. Slechts heel kort bewoond: 1e eeuw-2e eeuw.
		Bronstijd	cirkelvormige gracht met diameter van 18m. C14-datering: tussen 1620 en 1400 v. Chr. Of tussen 1630 en 1440 v. Chr.: laatste fase vroege bronstijd en vroege fase midden-bronstijd.
156806²⁴	1000m (ZW)	Steentijd	Vondst in de Ringvaart, iets ten oosten van de sluis en brug. Schrabber. In de nabijheid werden nog enkele artefacten ingezameld: o.a. 3 boordschrabbers en een Levalloisafslag.

¹⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Merelbeke Hundelgemsesteenweg 240-242 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/980476> (geraadpleegd op 1 augustus 2024).

²⁰ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Hundelgemsesteenweg 346-348 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/225236> (geraadpleegd op 1 augustus 2024).

²¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Hundelgemsesteenweg [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/226753> (geraadpleegd op 1 augustus 2024).

²² Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Verlorenbroodhoeve (WSH055) [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/151311> (Geraadpleegd op 18-09-2020).

²³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Merelbeke-Axxes [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32391> (Geraadpleegd op 18-09-2020).

²⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Merelbeke Ringvaart [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/156806> (Geraadpleegd op 18-09-2020).

32390 ²⁵	1100m (ZW)	Vroegmodern	Zilveren munt van Filips II. Deze vorst regeerde van 1555-1598.
151310 ²⁶	1300m (ZW)	Vroegmodern	Vierkante walgrachtsite omheen een centraal gelegen gebouw. De omheining lijkt eerder een greppel dan een gracht. Weinig informatie over de geschiedenis van deze site. De site is als kasteeldomein nog te herkennen maar kreeg een nieuwe functie als school, muziekacademie en restaurant. Oudst bekende bezitter: 16de eeuw.
37098 ²⁷	1200m (ZW)	Romeins	Brandrestengraf: rond kuiltje met sterk houtskoolhoudende lens (met enkele verbrande Romeinse potscherfjes).
224316 ²⁸	1300m (Z)	Hedendaagse periode	Grachten, greppels en enkele kuilen.
37099 ²⁹	1300m (Z)	Onbepaald	Enkele archeologische sporen, o.m. een paar kuilen en paalgaten met een op het eerste gezicht zeer oude opvulling. Sporen uiteindelijk vernield door landbouwer die het afgegraven terrein omgewoeld en ingezaaid heeft, bijgevolg was een nader onderzoek niet meer mogelijk.
158406 ³⁰	1400m (ZO)	Vroegmodern	Slag bij Melle (1745). De afgebakende zone bevindt zich grotendeels binnen de dorpskern van Melle. De zone wordt grosso modo begrensd door de Schelde in het noorden en het oosten en de E40 in het zuiden en het westen (Pontstraat, Geraardsbergse steenweg, Kruisstraat). Het grootste gedeelte van dit gebied is bebouwd. Enkel in de zuidelijke helft bevinden zich nog

²⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Koningin Fabiolapark [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32390> (Geraadpleegd op 18-09-2020).

²⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Kasteel Rotsart de Hartaing / Kasteel 'De Populieren' (WSH054) [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/151310> (Geraadpleegd op 18-09-2020).

²⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Merelbeke-E40/brug [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/37098> (Geraadpleegd op 18-09-2020).

²⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Heidestraat I [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/224316> (Geraadpleegd op 18-09-2020).

²⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Merelbeke-Carpoolparking [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/37099> (Geraadpleegd op 18-09-2020).

³⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Slag bij Melle 1745 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/158406> (Geraadpleegd op 18-09-2020).

			akkergronden en weilanden. De afbakening is gebaseerd op de kaart die verscheen in het tijdschrift van de heemkundige kring van Melle, de Gonde. Het artikel is gebaseerd op een studie over de slag van Melle door de Engelse Dr. J.E.O. Screen. Strijdende partijen: Het Franse leger (o.l.v. luitenant-generaal du Chayla, ca. 7500 manschappen) en het geallieerde leger (Britse, Oostenrijkse en Hollandse eenheden o.l.v. luitenant-generaal Freiherr van Moltke, ca. 4000 manschappen). De geallieerden faalden in hun opzet om Gent te versterken. Het overschot van Moltkes leger was te zwak om betekenis te hebben voor de verdediging van de stad. De geallieerde verliezen te Melle waren bijzonder zwaar. Zo'n 40 procent van de ingezette eenheden sneuvelden in de slag.
32378 ³¹	700m (ZO)	Middeleeuws	Zone met middeleeuwse bewoningssporen.
151309 ³²	700m (ZO)	Middeleeuws	Op de kaart van Horenbault wordt een vierkante walsite afgebeeld. Aan de binnenkant staan twee gebouwen langs de gracht. Aan de noordzijde is een poort te zien. De site staat op de kaart van Ferraris vermeld als het (Blauw Casteelken). Het is op dat moment reeds sterk verbouwd. De site is nog steeds een kasteeldomein. Oudst bekende gegevens dateren van 1360.
36140 ³³	800m (O)	Onbepaald	Was een cirkel in het landschap met ongeveer 400m diameter.
223579 ³⁴	950m (O)	Middeleeuwen	Enkele kuilen en greppels die vermoedelijk verband hielden met een voormalig wegtracé.

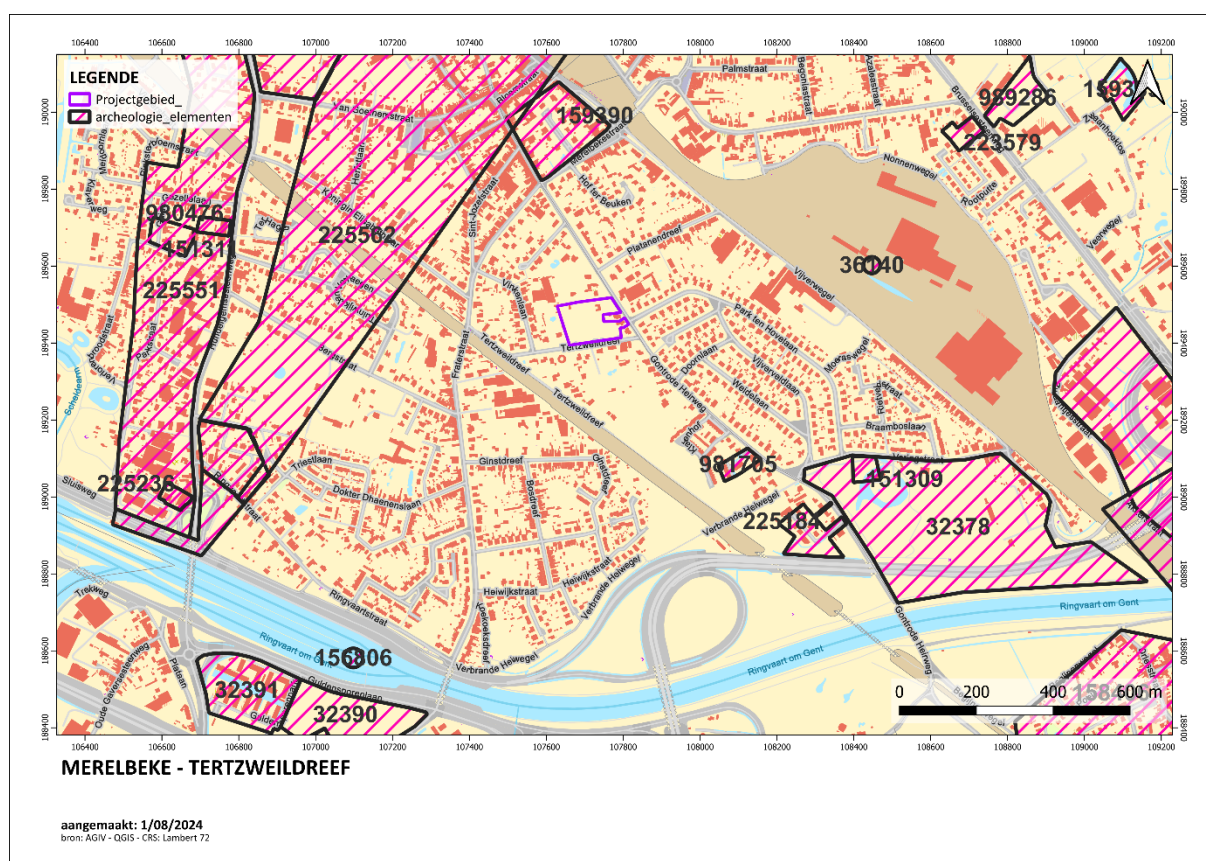
³¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Melle 3 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32378> (Geraadpleegd op 18-09-2020).

³² Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Goed ter Heiden/Goed te Craeyeneste/Kasteel de Varens (WSH053) [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/151309> (Geraadpleegd op 18-09-2020).

³³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Vormingsstation [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/36140> (Geraadpleegd op 18-09-2020).

³⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Heusdenbaan 32 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/159381> (Geraadpleegd op 21-09-2020).

159389 ³⁵	1500m (O)	Middeleeuwen	Site met walgracht aangegeven op Ferrariskaart. Huidige toestand: walgracht nog deels bewaard. Gaat mogelijk terug tot de late middeleeuwen.
159381	1200m (NO)	Middeleeuws	Eerder kasteel zonder versterking. Aangegeven op Ferrariskaart als meerledig omgracht complex. Gaat mogelijk terug tot de late middeleeuwen.
159391 ³⁶	1000m (NO)	Middeleeuws	Site met walgracht aangegeven op kaart van Ferraris. Gaat mogelijk terug tot de late middeleeuwen.
159390 ³⁷	800m (NO)	Middeleeuws	Site met walgracht aangegeven op kaart van Ferraris. Gaat mogelijk terug tot de late middeleeuwen



Figuur 23. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.

³⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Zwaanhoeklos I [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/159389> (Geraadpleegd op 18-09-2020).

³⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Merelbekastraat I [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/159391> (Geraadpleegd op 21-09-2020).

³⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Tulpenhof I [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/159390> (Geraadpleegd op 21-09-2020).

4 Landschappelijk Bodemonderzoek (2020I153)

4.1 Werkwijze en strategie

Op 14 september 2020 werd een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd door ADEDE bvba op een deel van het projectgebied. Er werden in totaal 10 boringen voorzien. Deze dekten het volledige projectgebied en geven als dusdanig een beeld van de bodemopbouw. De boringen werden geplaatst door middel van een edelmanboor van 7 cm en werden uitgevoerd door Jolien Vranken (archeoloog). Ze werden hierbij bijgestaan door Niels Janssens (erkend archeoloog). De boringen werden, indien mogelijk, tot in de C-horizont van de bodem en tot op een minimale diepte van 2m geplaatst. Op die manier kon verzekerd worden dat alle mogelijke antropogene niveaus, die zouden geroerd worden door de geplande bodemingrepen, zouden worden herkend. Het boorstaal werd uitgespreid in navolging van een boorgatmeting op een witte, neutrale achtergrond. Vervolgens werd het gefotografeerd en geregistreerd.

4.2 Situatie Terrein

Het projectgebied is grotendeels onbebouwd. Het zuidelijke gedeelte is in gebruik als akkerland. In de oostelijke uitloper van het projectgebied vinden we bebouwing terug in de vorm van een woonhuis. Het noordelijke gedeelte betreft een grasland met nog een klein gebouw. In het noordwestelijke stuk bevindt zich een woonhuis.



Figuur 24. Foto terreinsituatie noordelijke gedeelte van het projectgebied.



Figuur 25. Foto terreinsituatie zuidelijke gedeelte van het projectgebied.



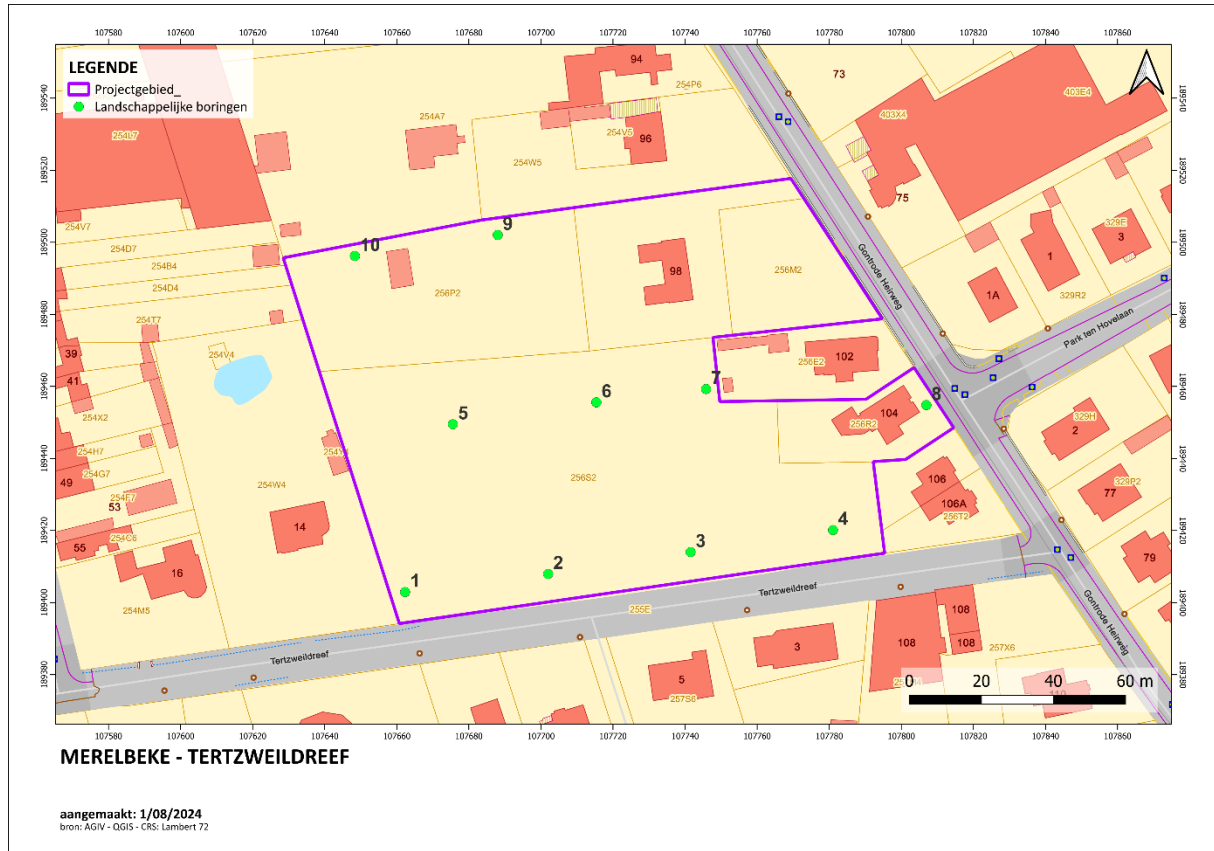
Figuur 26. Foto terreinsituatie oostelijke uitloper van het projectgebied.

4.3 Assessment

4.3.1 Bodem

Het noorden en zuiden van het projectgebied staat gekarteerd als een OB Bode. Het gaat hier om een bouwde zone. Soms wordt het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd (kunstmatige gronden). De bodems in de bebouwde zone (OB) zijn daar een voorbeeld van. Centraal van het projectgebied vinden we een Zbh en Zch bodem terug. Zbh is Droge zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont. Dit zijn Postpodzolen met donker bruingrijze bouwvoor meestal 30-40 cm dik en goed gehomogeniseerd. Onder de bouwvoor komen resten van de Podzol B voor. Tussen 90 en 140 cm beginnen roestverschijnselen. De bodem, die zeer droogtegevoelig blijft, is iets gunstiger dan Zbg. Zch dan weer een Matig droge zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont. De donker bruingrijze bovengrond is goed humeus en 30-60 cm dik. De Podzol B, 20-30 cm dik, is verbrokken in harde concreties. De roestverschijnselen beginnen tussen 60 en 90 cm. De waterhuishouding is goed in de winter, te droog in de zomer. De bodems zijn iets beter dan Zcg en blijven matig geschikt voor zomergranen en aardappelen. Minder geschikt voor weide.

De 10 geplande boringen werden uitgevoerd zoals voorzien. Het merendeel van de boringen vertoonde een ABC-profiel, al werd er bij de boorpunten 3, 5, 6 en 8 geen B-profiel teruggevonden. Volgens de bodemtypekaart wordt het projectgebied gekenmerkt door een uitgetekende Podzolvorming. Deze werd echter op het terrein niet teruggevonden, waaruit we kunnen besluiten dat de bodem in het projectgebied niet overeenkomt met de bodemtypes die gekarteerd worden op de bodemtypekaart.



Figuur 27. Landschappelijke Boringen op GRB kaart.

4.3.2 Boordigrammen

Hieronder worden de boordigrammen weergegeven.



ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Merelbeke-Tertzeveldreef

Projectcode 2020I153		Datum 14/09/2020			
Project sigel MER-TER		Maximale diepte 2,5 m			
		Boordiameter 7 cm			
		Casing nvt			
		Boortype Edelman			
Boornummer Bp 1		Registratie door Van Eynde Merel			
		Controle door Niels Janssens			
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
16.4	A	0.2		D R O O G	Zwartgrijs-bruin zand met wortels en duidelijke overgang
16.2		0.4			
16		0.6			
15.8	B	0.8			Bruin zand met duidelijke overgang
15.6	Cg	1			Oranje zand met gley-verschijnselen en graduele overgang
15.4		1.2			
15.2	C	1.4		V O C H T I G	Licht grijsgeel zand
15		1.6			
14.8		1.8			
14.6		2			
14.4		2.2			
14.2		2.4			
14		2.6			
13.8					

Page 1 of 1

produced by ESlog.ESdat.net on 18 Sep 2020



ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Merelbeke-Tertzeildreef

Projectcode 2020I153			Datum 14/09/2020		
Project sigel MER-TER			Maximale diepte 2,5 m		
			Boordiameter 7 cm		
			Casing nvt		
			Boortype Edelman		
Boornummer Bp 2			Registratie door Van Eynde Merel		
			Controle door Niels Janssens		
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
16.6	A1	0.2		DROOG	Zwartbruin zand met wortels
16.4		0.4			
16.2	A2	0.6			Geelbruin zand
16	B	0.8			Lemig oranje zand
15.8	C1	1			Geel lichtgrijs zand met reducties
15.6		1.2			
15.4		1.4			
15.2		1.6			
15	Cg	1.8		VOCHTIG	Vochtig oranjegeel zand
14.8		2			
14.6		2.2			
14.4		2.4			
14.2		2.6			
14					



ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Merelbeke-Tertzeveldreef

Projectcode 2020I153		Datum 14/09/2020			
Project sigel MER-TER		Maximale diepte 2,5m			
		Boordiameter 7 cm			
		Casing nvt			
		Boortype Edelman			
Boornummer Bp 3		Registratie door Van Eynde Merel			
		Controle door Janssens Niels			
Elevation (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
16		0.2		D R O O G	Zwartbruin zand met wortels en graduele overgang
15.8	Ap	0.4			
15.6		0.6			
15.4		0.8			
15.2	AC	1			Geel en bruin zand met roest verschijnselen vanaf 1.1m met duidelijke overgang
15	C1	1.2			Grijs zand met duidelijke overgang
14.8		1.4			Geelgrijs zand, gereduceerd vanaf 1.5m
14.6	C2	1.6		N A T	
14.4		1.8			
14.2		2			
14		2.2			
13.8		2.4			
13.6		2.6			



ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Merelbeke-Tertzeildreef

Projectcode 2020I153		Datum 14/09/2020			
Project sigel MER-TER		Maximale diepte 2,5m			
		Boordiameter 7 cm			
		Casing nvt			
		Boortype Edelman			
Boornummer Bp 4		Registratie door Van Eynde Merel			
		Controle door Janssens Niels			
Elevation (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
15.8	Ap	0.2		D R O O G	Zwartbruin zand met wortels en beksteenfragmenten met graduele overgang
15.6		0.4			
15.4		0.6			
15.2		0.8			
15	B	1		V O C H T I G	Bruin zand met graduele overgang
14.8		1.2			
14.6	C	1.4			Bruingrijs zand
14.4		1.6			
14.2		1.8			
14		2			
13.8		2.2			
13.6		2.4			
13.4		2.6			
13.2					



ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Merelbeke-Tertzeildreef

Projectcode 2020I153 Project sigel MER-TER			Datum 14/09/2020 Maximale diepte 2,5 m Boordiameter 7 cm Casing nvt Boortype Edelman		
Boornummer Bp 5			Registratie door Van Eynde Merel Controle door Niels Janssens		
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
16.2	A	0.2		D R O O G	Zwartbruin zand met wortels
16		0.4			Bruin, oranjebruin zand
15.8	AC	0.6			Oranje zand met gley
15.6		0.8			
15.4	Cg	1			Grijs geel bruin zand
15.2		1.2			
15	C2	1.4		N A T	
14.8		1.6			
14.6		1.8			
14.4		2			
14.2		2.2			
14		2.4			
13.8		2.6			
13.6					

Page 1 of 1

produced by ESlog.ESdat.net on 18 Sep 2020



ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Merelbeke-Tertzeildreef

Projectcode 2020I153		Datum 14/09/2020			
Project sigel MER-TER		Maximale diepte 2,5 m			
		Boordiameter 7 cm			
		Casing nvt			
		Boortype Edelman			
Boornummer Bp 6					
Registratie door Van Eynde Merel					
Controle door Niels Janssens					
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
16.4	Ap	0.2		D R O O G	Zwartgrijs en bruin zand
16.2		0.4			
16					
15.8	C1	0.6			Geelbruin zand
15.6	Cg	0.8			Oranjebruin zand met gley
15.4		1			Geelbruin zand
15.2	C3	1.2		V O C H T I G	
15		1.4			
14.8		1.6			
14.6		1.8			
14.4		2			
14.2		2.2			
14		2.4			
13.8		2.6			

Page 1 of 1

produced by ESlog.ESdat.net on 18 Sep 2020



ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Merelbeke-Tertzeildreef

Projectcode 2020I153		Datum 14/09/2020			
Project sigel MER-TER		Maximale diepte 2,5 m			
		Boordiameter 7 cm			
		Casing nvt			
		Boortype Edelman			
Boornummer Bp 7		Registratie door Van Eynde Merel			
		Controle door Niels Janssens			
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
16.4	Ap	0.2		D R O O G	Zwartbruin zand met wortels, stenen en baksteenfragmenten
16.2		0.4			
16		0.6			
15.8		0.8			
15.6		1			
15.4	B	1.2			Bruin zand
15.2		1.4			
15		1.6			
14.8	C	1.8		V O C H T I G	Grijsbruin zand
14.6		2			
14.4		2.2			
14.2		2.4			
14	Cr	2.6		N A T	Grijsgroen zand met recluties

produced by ESlog.ESdat.net on 18 Sep 2020

Page 1 of 1



ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Merelbeke-Tertzeildreef

Projectcode 2020I153		Datum 14/09/2020			
Project sigel MER-TER		Maximale diepte 2,5m			
		Boordiameter 7 cm			
		Casing nvt			
		Boortype Edelman			
Boornummer Bp 8					
Registratie door Van Eynde Merel					
Controle door Janssens Niels					
Elevation (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
15.6	O	0.2		D R O O G	Zwartbruin zand met graduele overgang
15.4	Ap1	0.4			Geelbruin zand met graduele overgang
15.2	Ap2	0.6			Zwartgrijs-bruin zand met duidelijke overgang
15.0		0.8			
14.8		1.0		V O C H T I G	Licht grijs-oranje zand met gley-verschijnselen en geleidelijke overgang
14.6	Cg	1.2			
14.4		1.4			
14.2		1.6			
14.0		1.8			
13.8	Cr	2.0			Blauw-groen zand met reductie-verschijnselen
13.6		2.2			
13.4		2.4			
13.2		2.6			

Page 1 of 1

produced by ESlog.ESdat.net on 18 Sep 2020



ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Merelbeke-Tertzeveldreef

Projectcode 2020I153		Datum 14/09/2020			
Project sigel MER-TER		Maximale diepte 2,5m			
		Boordiameter 7 cm			
		Casing nvt			
		Boortype Edelman			
Boornummer Bp 9		Registratie door Van Eynde Merel			
		Controle door Niels Janssens			
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
16.2	A1	0.2		D R O O G	Zwartbruin zand met wortels en baksten stukken en duidelijke overgang
16		0.4			
15.8		0.6			
15.6	A2	0.8			Grijs zand met duidelijke overgang
15.4	B	1			Bruin zand met graduele overgang
15.2		1.2			
15	C	1.4			Oranjebruin en grijs zand met baksten stukken
14.8		1.6			
14.6		1.8			
14.4		2			
14.2		2.2			
14		2.4			
13.8		2.6			

Page 1 of 1

produced by ESlog.ESdat.net on 18 Sep 2020



ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Merelbeke-Tertzeildreef

Projectcode 2020H324		Datum 7/02/2020 en 10/02/2020			
Project sigel GEN-R4W3		Maximale diepte 2,1 m			
Klant De Werkvennootschap		Boordiameter 12 cm			
Adres Jacques Parysiaan, 9940 Evergem		Casing nvt			
		Boortype Edelman			
Boornummer Bp 10		Registratie door KVDB, MVE, SV, JV Controle door David Janssens			
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
16.2	A	0.2		D R O O G	Zwartbruin zand met wortels
16		0.4			
15.8		0.6			
15.6	B	0.8			Lijmig oranjebruin zand
15.4	B/C	1			Geelbruin zand
15.2	C	1.2			
15		1.4			
14.8		1.6			
14.6		1.8			
14.4		2			
14.2		2.2			
14		2.4			
13.8		2.6			
13.6	2.8				
13.4	3				
13.2	3.2				
13	3.4				
12.8	3.6				
12.6	3.8				
12.4	4				
12.2	4.2				
12	4.4				
11.8	4.6				
11.6	4.8				

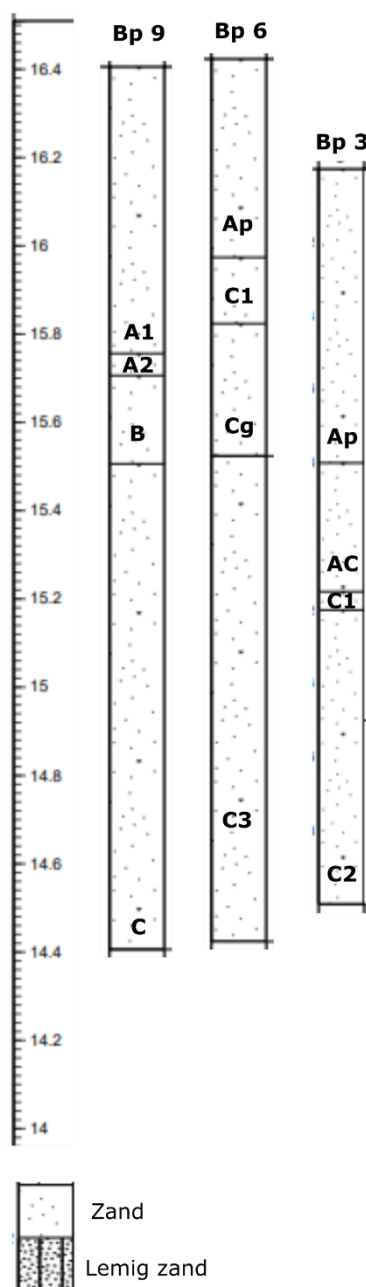
4.3.3 Boorbeschrijvingen

Nr.	Dieptes	Foto en beschrijving
BP1	0-45 cm: A1 45-60 cm: A2 60-76 cm: B 76-180 cm: C1 180-200 cm: cg	
	0-45 cm: A1 45-60 cm: A2 60-76 cm: B 76-180 cm: C1 180-200 cm: cg	Zwartbruin zand met wortels Geelbruin zand Lemig oranje zand Geel lichtgrijs zand met reducties Vochtig oranjegeel zand
BP2	0-60 cm: A 60-110 cm: B 110-200 cm: C	
	0-60 cm: A 60-110 cm: B 110-200 cm: C	Zwartgrijs-bruin zand met wortels en duidelijke overgang Bruin zand met duidelijke overgang Licht Grijsgeel zand
BP3	0-80 cm: Ap 80-116 cm: AC 116-120 cm: C1 120-200cm: C2	
	0-80 cm: Ap 80-116 cm: AC 116-120 cm: C1 120-200cm: C2	Zwartbruin zand met wortels en graduele overgang Geel en bruin zand met roest verschijnselen vanaf 1.1m met duidelijke overgang Grijs zand met duidelijke overgang Geelgrijs zand, gereduceerd vanaf 1.5m
BP4	0-80 cm: A 80-120cm: B 120-200 cm: C	
	0-80 cm: A 80-120cm: B 120-200 cm: C	Zwartbruin zand met wortels en baksteenfragmenten met graduele overgang Bruin zand met grafduale overgang Bruingrijs zand
BP5	0-40 cm: A 40-80 cm: AC 80-140 cm: Cg 140-200 cm: C2	

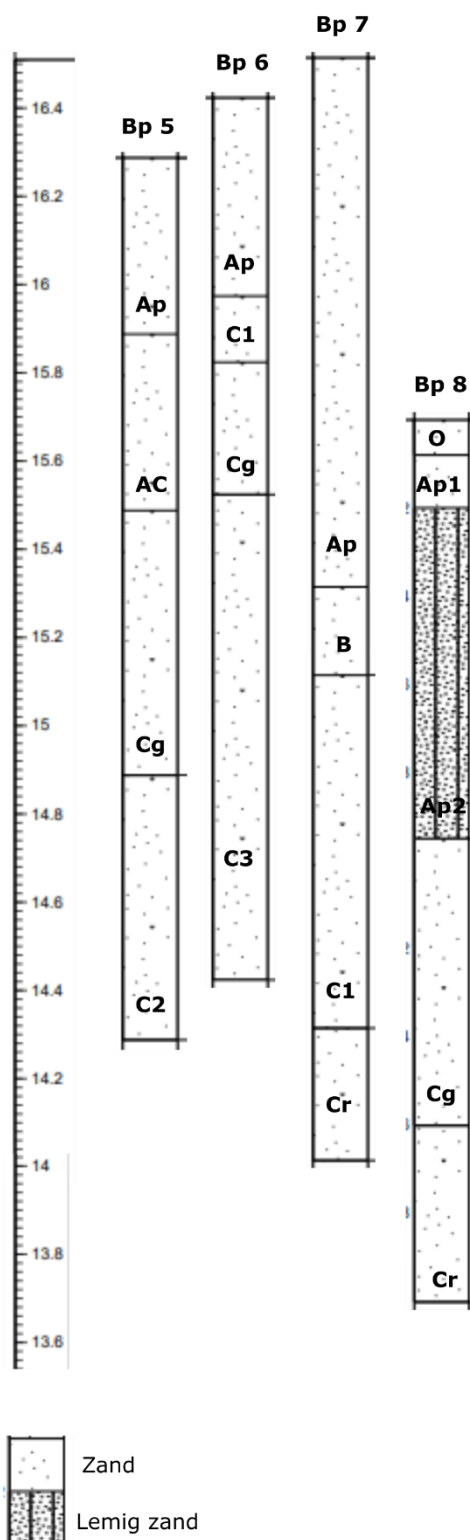
	0-40 cm: A 40-80 cm: AC 80-140 cm: Cg 140-200 cm: C2	Zwartbruin zand met wortels Bruin, oranjebruin zand Oranje zand met gley Grijs geel bruin zand
BP6	0-45cm: Ap 45-60cm: C1 60-90 cm: Cg 90-200 cm: C3	
	0-45cm: Ap 45-60cm: C1 60-90 cm: Cg 90-200 cm: C3	Zwartgrijs en bruin zand Geelbruin zand Oranjebruin zand met gley Geelbruin zand
BP7	0-120 cm: Ap 120-140 cm: B 140-220 cm: C 220-250 cm: Cr	
	0-120 cm: Ap 120-140 cm: B 140-220 cm: C 220-250 cm: Cr	Zwartbruin zand met wortels, stenen en baksteenfragmenten Bruin zand Grijsbruin zand Grijsgroen zand met recluties
BP8	0-8 cm: O 8-20 cm: Ap1 20-94 cm: Ap2 94-160 cm: Cg 160-200: Cr	
	0-8 cm: O 8-20 cm: Ap1 20-94 cm: Ap2 94-160 cm: Cg 160-200: Cr	Geelbruin zand met graduele overgang Zwartgrijs-bruin zand met duidelijke overgang Zwart lemig zand rijk aan organisch materiaal en duidelijke overgang Licht grijs-oranje zand met gley-verschijnselen en geleidelijke overgang Blauwgroen zand met reductieverschijnselen
BP9	0-65 cm: A1 65-70 cm: A2 70-90 cm: B 90-200 cm: C	
	0-65 cm: A1 65-70 cm: A2 70-90 cm: B 90-200 cm: C	Zwartbruin zand met wortels en baksteen stukken en duidelijke overgang Grijs zand met duidelijke overgang Bruin zand met graduele overgang Oranjebruin en grijs zand met baksteen stukken

BP10	0-75 cm: A 75-80cm: B 80-100 cm: B/C 100-200 cm: C	
	0-75 cm: A 75-80cm: B 80-100 cm: B/C 100-200 cm: C	Zwartbruin zand met wortels Lijmig oranjebruin zand Geelbruin zand Geelgrijs en oranje zand met reducties en gley

4.3.4 Boortransecten



Figuur 28. Boortransect Noord-Zuid.



Figuur 29. Boortranssect West-Oost.

4.3.5 Interpretatie Booronderzoek

De bodemkundige opbouw binnen het projectgebied komt niet overal overeen met de bodemtypes die hier volgens de bodemtypekaart zouden voorkomen. Uit de boringen blijkt dat het projectgebied in sommige zones verstoord werd (ter hoogte van boringen 3, 5, 6 en 8), waardoor hier een AC-profiel ontstond. De bodemopbouw van het westelijk gedeelte van het projectgebied werd tot een diepte van 2 m onder het maaiveld nagegaan, waaruit bleek dat er een A-B-C-profiel aanwezig is. De originele bodemopbouw werd voornamelijk in het westen van het projectgebied aangetroffen. Gezien uit de resultaten van het landschappelijke bodemonderzoek is gebleken dat er wel degelijk een afdekking is van de C-horizont, met name een B-horizont, kan men concluderen dat de site wel degelijk aan gunstige bewaringscondities voldoet.

Kanttekening die hierbij geplaatst dient te worden is dat de goed bewaarde bodems met een duidelijke B-horizont, zijnde boringen 1-2-4-7-9 allen op de uithoeken van het plangebied liggen, zones die minder onderhevig lijken te zijn geweest aan ingrepen. Hierdoor wordt het onderzoeksgebied in kader van steentijdonderzoek versnipperd en beperkt lokaal waardoor de kenniswinst ervan te beperkt wordt om dit type onderzoek te adviseren.

Naar grondsporen toe bestaat er wel degelijk een potentieel vanaf 80cm diepte ten opzichte van het maaiveld en dit voor het volledige terrein.

5 Besluit

In het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor een verkaveling aan de Tertzweiledreef te Merelbeke, werd door ADEDE BV een bureaustudie uitgevoerd in het kader van het opstellen van een archeologische nota met uitgesteld traject.

Het doel van dit onderzoek is driedelig. Allereerst wordt op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Vervolgens wordt nagegaan hoe goed deze archeologische resten bewaard zijn en in hoeverre ze bedreigd zijn door de geplande bouwwerken. Ten slotte wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is. Op basis van beschikbare en geraadpleegde bronnenmateriaal kon binnen het bureauonderzoek de aan-of afwezigheid van een archeologische site of relevante archeologische overblijfselen binnen de contouren van het onderzoeksgebied niet met zekerheid worden aangetoond. Wel is het mogelijk een archeologische verwachting naar voor te schuiven ten einde een antwoord te kunnen bieden op de gestelde onderzoeksvragen.

Het projectgebied is gelegen in Merelbeke, een zuidelijke randgemeente van Gent, gelegen aan de Boven-Schelde, waarbij de rechteroever de westelijke gemeentegrens vormt. Kenmerkend voor het landschap is het nogal bruuske hoogteverschil (circa 15-20 m) tussen de vlakke alluviale Scheldevallei en het variërend golvend reliëf, schommelend tussen de 8 en 30 m. De niet-alluviale gronden vertonen een grote bodemverscheidenheid variërend van zand tot zandleem; De vallei van de Schellebellebeek doorsnijdt het grondgebied van de gemeente middendoor van oost naar west. Ten noorden ervan is het reliëf licht golvend met de Keiberg als opvallendste heuvel (21 m). Ten zuiden van de Schellebellebeek valt vooral de Resselaaarberg (30 m) sterk op, waarvan de oude akkergronden oostwaarts aansluiten bij de Molenkouter en Oude Kouter (naar Lemberge toe). Ten zuiden van Resselaaarberg tekent zich een uitgesproken depressie af gevormd door de Hollebeek die uitmondt in de Melsenbeek, een Scheldedoorsteek voor de ontwatering van het Schelde-alluvium. Tussen Schelde en Melsenbeek, ten westen van Resselaaarberg, ligt de langgerekte zandige donk van Montoie die ten noorden uitloopt op de oude wijk “Kerkhoek”. Merelbeke wordt van noord naar zuid doorsneden door de oude heirweg van Gent naar Geraardsbergen en Oudenaarde, de huidige Hundelgemsesteenweg die in 1839 werd rechtgetrokken. Op de steile heuvelrug parallel aan de Scheldevallei loopt de Gaversesteenweg. Na de bouw van de brug over de Schelde circa 1890 en de aanleg van de Zwijnaardsesteenweg ontstond een verkeersverbinding naar de andere Schelde-

oever.³⁸ Het projectgebied is gelegen op een hoogte van zo'n 16,25m TAW en kent een relatief vlakke ligging met minieme hoogteverschillen op een iets hoger gelegen gebied. Het projectgebied loopt af naar het oosten. Zo'n 220 meter naar het zuidwesten loopt de spoorlijn Brussel-Gent. Ongeveer een kilometer ten zuiden van het projectgebied loopt de schelde.

Dit bureauonderzoek heeft aangetoond dat het projectgebied gelegen is in een zone met een hoog archeologisch potentieel. Vondstenmeldingen uit de ruime omgeving wijzen op een doorlopende bewoning sinds de steentijd. Ook hydrografisch lijkt het projectgebied gelegen te zijn in een zone die zich leent voor menselijke nederzetting in deze periode. Het landschappelijk bodemonderzoek heeft echter aangetoond dat er binnen het projectgebied geen podzolvorming kan worden vastgesteld, daarnaast dat een goed bewaarde bodem slechts aan de randen van het perceel werden waargenomen wat doet vermoeden dat de kans op steentijdvondsten in deze zone eerder laag dient ingeschat te worden.

Ook voor de ijzertijd en de Romeinse periode lijkt het gebied een interessante zone te zijn. Merelbeke staat gekend om de sterke Romeinse aanwezigheid. Ook de CAI meldingen in de omgeving van het projectgebied lijken in deze richting te wijzen. Voor de Romeinse periode schuiven we dan ook een gemiddelde verwachting naar voor.

Ook voor latere perioden kunnen we sporen van menselijke activiteit niet uitsluiten. We weten dat het projectgebied sinds de achttiende eeuw grotendeels onbebouwd gebleven is, wat mogelijks interessant zou kunnen zijn voor de bewaring van het eventueel aanwezige archeologische ensemble. Toch dienen we ook in overweging te nemen dat het projectgebied sinds de vroege achttiende eeuw gelegen was in een bosrijke zone. We schuiven voor de middeleeuwse periode dan ook een gemiddelde verwachting naar voren.

We zijn beter ingelicht wat betreft de vroegmoderne en hedendaagse periode. Daarbij valt voornamelijk op dat het projectgebied pas tijdens de tweede helft van de twintigste eeuw bebouwd werd, voornamelijk dan in het noorden en het oosten van het projectgebied. Het is waarschijnlijk pas in de late negentiende – vroege twintigste eeuw dat het projectgebied ontbost werd en in gebruik genomen werd als akkerland. Voor de vroegmoderne en hedendaagse periode schuiven we dan ook een lage verwachting naar voor.

³⁸ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/121356>

Gelet ook op het potentieel voor Romeinse nederzettingssporen, alsook sporen van latere menselijke activiteit, stelt ADEDE bv een vervolgonderzoek voor in de vorm van een proefsleuvenonderzoek. Deze methode laat toe om het projectgebied op snelle en kostenefficiënte manier archeologisch in kaart te brengen en eventuele archeologische ensembles op het spoor te komen. De bepalingen worden vastgelegd in het Programma Van Maatregelen.

6 Bibliografie

6.1 Websites

6.2 Literatuur

- Acke, B., Bracke, M., 2018, Archeologienota Merelbeke Fraterstraat 37B, Acke & Bracke archeologienota 2018.176, Moerbeke.
- Acke, B., Bracke, M., 2017, Archeologienota Merelbeke Fraterstraat 45, Acke & Bracke archeologienota 2017.009, Zelzate.
- Bruggeman, J., 2023, Archeologienota Merelbeke – Gontrode Heirweg 126, All-Archeo rapport 1481, Bornem.
- De Tollenaere, J., Thys, C., Willaert, A., 2017, Archeologienota Gontrode Heirweg, Ruben Willaert archeologienota 2017E36, Brugge.

7 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.....	- 18 -
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).	- 19 -
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.....	- 20 -
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.....	- 21 -
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.....	- 22 -
Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.	- 23 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.....	- 24 -
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.....	- 25 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.	- 26 -
Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 27 -
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Frick.....	- 31 -
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret.	- 33 -
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.....	- 34 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.....	- 36 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 37 -
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.....	- 38 -
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.	- 39 -
Figuur 18. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.	- 40 -
Figuur 19. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2012.	- 41 -
Figuur 20. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2018.	- 42 -
Figuur 21. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2023.	- 43 -
Figuur 22. Situering van enkele archeologienota's in de omgeving van het projectgebied.	- 46 -
Figuur 23. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.	- 51 -
Figuur 24. Foto terreinsituatie noordelijke gedeelte van het projectgebied.....	- 53 -
Figuur 25. Foto terreinsituatie zuidelijke gedeelte van het projectgebied.....	- 53 -
Figuur 26. Foto terreinsituatie oostelijke uitloper van het projectgebied.....	- 54 -
Figuur 27. Landschappelijke Boringen op GRB kaart.	- 55 -
Figuur 28. Boortranssect Noord-Zuid.	- 69 -
Figuur 29. Boortranssect West-Oost.....	- 70 -